

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírleje közül minden hűdteményt egy negyedszert sorától öt krajczárért pör pénzben

VILÁG

Előfizetheti helyben a „Világ” szerkesztő hivatalában (Uri-utca 450 sz. a Horvát-házban 1 em.) íclévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a os. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés a Világ szerkesztő-hivatalának cím alatt kértetik beküldetni.

Nem-tesend levelezők kértetik az Intézetet ez bérmentesen küldeni közléseiket.

Tartalom.

Nőnevelő-képzőintézet (Terv és felhívás illy intézet felállítására) Fővárosi hírek és események. Kinevezések. Országgyűlési tudósítások. Előleges közlés: az aprilis 21 és 22kei 1842 és 183d. kerületi üléséről. — Részletei a márt. 29kei CXXXIII. főrendi országos ülés tanácskozásán (a városi munkálat, főfelügyelés-tárgyazó szakmai fölött) — Vidéki közlések. Aradról (a vízkárosultak ügyében.) Komáromi (ref. egyházi gyűlésének végzése.) — Erdélyi udonságok. — Spanyolország (Carlita-csapatok. Krisztina fogadtatása Madridban. A fogoly-követeknek család közkedves engedtetik. Izabella férjhezmenetele) — Portugallia (Almeida lödöttese megkezdve.) — Nagybritannia (Uj cath. egyház alapítétele. O'Connell által. London-doveri vaspálya. Gregory helyzete. O'Connell Corkban.) — Franciaország. (Néhány ezred dynasticus elnevezése 'sat.) — Svédország (Orosz-udvari rokonszenv a svéd udvar iránt.) — Dunaí fejedelmiségek. Törökország (Aszszonyok lázadása.) Görögország (A nemzeti gyűlés elosztatva.) Északamerika (Szerződés Texasnak az egyesült státusokba beillesztése iránt. Az új vámszabás határozat.) Haitti (Saint Marc város a hadsereg fosztogatja.) — Társulati s egyesületi közlések: Kisfaludy-társaság. Pesti műegyesület és iparegyesület. Kassai jótékony négyelet. — Ertekezés. Igénytelen javaslat a polgári örökad szabályozása tárgyában. — Hírlapi kalászkok. — Hivatalos és magán-hírdetések. Gözhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizálás.

Pest, april 24. 1844.

Nőnevelő-képző-intézet.

Minék szükségét e hónapban ezer meg ezer hőkeblű magyar atya sajnosan érezte; miért százezrek lelkéből szakadt már forró ohajtás: hogy legyenek alkalmas házi nőnevelők (gouvernantes), azt im egy lelkes leánya hazánknak, ki elvonulva a világ zajától, életét, mindenét a hon 's polgártársai legszentebb érdekeinek — a nevelés nagy munkájának — szenteli csöndes, csak kevesektől ismert magányában, indítványba hozza; nemcsak, de mint tudjuk, létrehozására önvagyonából több szükséges előlépéseket is megtett. Szerénysége tiltja nevét az olvasó közönséggel tudatni; ő munkát 's csak azt ohajtja, tettei mutassák meg, mikint vannak még ez árva hazában egyes honleányok, kikre büszke lehet a magyar.

Intézet, melyben magasrendű családok körébe kellő házi nőnevelők képeztesse, kétségkívül egyik legnagyobb, legmulasztatlanabb szükség a kornak, nálunk magyaroknál kivált, hol legnagyobb bajaink egyike épen az, hogy ritka a magyarnevű hölgy, melly magyarérzésű anyává neveltetett volna! De kell-e szólnunk többet e magasztos indítványról? Nem szól-e eléggé az itt említett körülmény? Ah, igen! hatalmas szöland az, minden igaz magyar szive és lelkehez, hatalmasan az együtt ülő honatyákhoz, kik a népnevelés szent ügyét olly buzzón, olly forró kebelrel karolták fel legujabban is. Ok nem feledendik ki nevelési rendszerükből, bizonyára nem a magasbörű hölgyek nevelését sem; és lesz e hazában sok atya, ki örömmel fogja megfizetni e szent célra a fillért, melyet a törvényhozás rá szabni fog, azon öntudathán, hogy fillérei segélyével a jövő nemzedéknek anyákat neveltesse, kik szívre és lélekre magyarok, valódi, hű magyarokat szüljenek e honnak!

Míg a fensőbbörű honpolgárok családiban magyarérzésű anyák nem léteznek: sok, igen sok fog addig nemzeties művelődésünk haladásában hiányzani. Onnan kell és lehet várunk leginkább előmenetét, felvirágzását sok intézkedésinknek; ott szinte, mint alant, nevelünk kell magyarokat; 's nem vesz-e el nagy kárral minden perc, minden pillanat, mellyel e nevelésben késünk. Jelenen — valljuk meg — ha akarnak sem tehetnek szert magyar nőnevelőkre; 's hogy idegenajku és lelkü mesternő magyar anyákat nem nevelőinkből, a tapasztalás eléggé mutatja.

De legyen ez elég részünkről, szóljanak többet azon sorok, mellyeket az indítványozó lelkes grófnő azokban ez ügyre nézve felhoz; 's vajha szóljanak úgy, hogy e szent eszme megtestesülésének hováhamarabb örvendhessünk.

Terv és felhívás egy magyar nőnevelőnek képező nevelőintézet felállítására. Korunkban, hol mind külső, mind benső szellemi világban, a fejlődésre-törekvés mindenütt felébredt, 's megállíthatlan mozgalmassággal haladva tudományban, művészetben 's életben a fenállónak eddig biztosnak tartott korlátait egymásután ledönti; mindig érezhetőbb lesz a szükség e mozgalom 's gerjedelemnek közepett azon élet-élet elnem veszíteni, melly szellemhatalmával egyedül képes a társaságnak állandóságot, egységet biztosítani,

és mellyre a fejlődő nemzedék egyedül élte hivatását 's cselekvőségét, haza 's világ dicsőre építheti.

Nem hirdetünk újat, ha e nagy jelentőségű életelnek a mindinkább eltűnedező pietást mondjuk, azon pietást, melly szülők és gyermekeik közti viszonyon kezdve 's abból eredve keresztülvonul az élet minden jelenetén. A vallás magasztos érzelmé, a nyelv, az életszokások, azon szent kapcsolok, mellyek a polgárok szívet elváthatlanul 's állandóan összetartják, mind meg annyi kegyelet, mellyek az ember első éveiben oltatnak fogékony szívébe. Szűk határok közt a házi élet csendes magányában, rakatik meg helyes nevelés által a haza alkotmányának alapja, 's az anyák ölében, hol léte hajnalát kezdi a világpolgár, rejlik a nemzet jövődjé. Helyesen hiszi Pestalozzi, hogy anyák által lenne csak egy jobb kor előidézendő. Igen, mert a nő szent vesztatüzénél gyujtatik meg a kegyelet tiszta szövéténeke a családban, a család köréből tova terjednek azok a nemzetre, itt pedig üdvös befolyást a törvényekre gyakorolva képezik végtére a nép köztudatát és jellemét. Ha tehát a sülyedt nevelést, mellynek jobb karba állítását korunk az érintetteknel fogva olly méltán jelszavául választotta, gyökeresen 's a haza javára reformálni akarjuk, az anyák nevelésénél kell kezdenünk. Valamig azok francia, német, angol, vagy tudja isten milly más épen divat fényében álló nemzet szellemében neveltetve, magyar hazájukat a külföld szines szemüvegén keresztül nézendik, és nyelvben, szokásban idegenek, a névre magyar nők szívek 's ohajtásaikkal a haza határain túl csapongandnak, hazafiúi lelkes polgárokat csak csoda gyanánt várhatunk gyermekeinkből. — 'S valóban mellyik hazafi, kit isten leánygyermekkel megáldott, nem érezte már — megmondolva ezen gyászos viszonyokat — annak sürgető szükségét, minek fedezésére a haza lelkes fiait és hölgyeit ezennel felszólítjuk.

— Allitassék fel intézet, mellyben szegényebb sorsu nemek jelesb tehetségű leányai nevelőnké képeztesse. Földadata az intézetnek — kiindulva a fenforgó szükségből, 's tekintettel a nevelés jelen általános állapotjára — lenne a növendék leányoknak amaz elméleti 's gyakorlati műveltséget és ügyességet megszerezni, melly a magasabb társasági körökben megkívántatik, 's mellyet tudomány és művészet, a mennyiben az életre befolygynak, gondos nevelés mellett adni képesek. Távol az iskola válogatlanságától ez intézet csak jelesb tehetségű és idomu leányok számára volna; hol azok határozott számmal mint egy tágosabb családkörben jönnek és szépek példától környezve a tanító és nevelőkar házas szerény életének közvetlen befolyása alatt és igaz vallásosság alapján, mind egyike a maga sajátosság egyénisége szerint, neveltetének és képeztetésnek, folytonos tekintettel jövő szent hivatásukra.

Vallás, újabb nyelvek (német, francia, angol) számvetés, földleírás, történetstudomány, természettan, természethistoria, 's legutóljára nevelés, az ismeretek; hangászat, táncz, rajzolás, kertészet a művészet köréből; azonkívül minden női házi munkák, és kézi ügyességek lennének a tanítás tárgyai, egy tíz évi folyamatban.

Fővárosi hírek és események.

Pest, april 24. Ki nem tudná, hogy ma van a házigazdák úgynevezett névnapja — sz. György, — ki nem tudná ezt? A házbirtokosok bizonyosan tudják, mert már hetek óta készítetik nyugtávyait, mellyeket az alázattal közeledő lakó-népnek átnyujtanak, vagy házmestereik által elküldenek e nagy napon a felveendő házbéret; — sőt meg lehet, némellyike már hónapok óta azon tőri fejt: mennyivel, 's milly ürügy alatt, vagy akár ürügy nélkül is, emelje fel az illető szállások illető béreit valami illendőnek látszó illetlen összegre. A házbirtokosok tehát bizonyosan tudják, hogy sz. György napja van, 's pedig ezen öntudatuk igen boldog érzéssel párosult, — mert beati possidentes. Hát a lakók nem tudák? hogy is ne! a lakók. kiknek fizetniük kell, 's véresverítéssel összekaparított pénzökért egy egy száraz nyugtávyt kapnak ráadásul némelly nedves lakásra, kik egy egy száraz papírdarabkát kapnak, míg a házi gazdák ezen nagy napjokon zsiros sültéken híznak? Ok nem tudák? Kivált, ha holnapután dobos álland ajtajok előtt, nagyon is keservesen tudják ezt. Megállapítva ezeket, hogy nincs a két városban sem háziur, sem lakóember, ki meg nem értené a sz. György nap hatalmas szözatát, melly azokat kedves mosolyra, ezeket pedig nem ritkán fauyar fejkavarásra ébreszti, — megállapítva ezeket,

már tovább mehetünk. Tréfán kívül, ki fejt meg a talányt, hogy Pesten, hol pedig évenként szép számú új házak épülnek, mindig drágulnak a lakások, 's mindig bajosabban kaphatni szállást? Annyira gazdagszik-e a város? Ez nem igen valószínű; hiszen folytonosak a szűk idők miatti panaszok. Annyira szaporodik-e a népesség? Erre hiteles statisztikai adatokat nem bírnk; de nem is igen hihetjük, mert ha így volna, hogy a folyton növekvő népességnek szükséges eredménye az építkezések szép száma, nem állhatnának annyi szállások üresen. Igen, itt a bökkenő. Némelly házigazda később lakást házában egy két éven át üresen hagyni, semhogy a kiszabott lakbérből ötven, vagy csak húsz forintocskát is leengedjen. Erre természetesen azt lehetne felelni, hogy ok vallják kárát macacságuknak, ha üresen áll házuk, és senkit sem kényeszeríthetni, hogy sajátjával úgy ne intézkedjék, mikép neki 'szi. Igaz; de ha már ez így van, nem lehetne-e a házbirtokosokat is rábirni valami módon, hogy az ekép önkényleg szabott házbérek fejében ok is tegyenek valamit a közkönyelemért? Imerünk például házbirtokosokat, kik már két év óta mesélgetik — mert bizony a mesék országába tartozik ígértök — hogy járdát rakatnak házuk körül; 's hát teszik-e? Kisebb gondjok is nagyobb annál. O illy 's hasonló ámitgatásokkal könnyű ám lakókat csalogatni, — 's még könnyebb sz. György napján felcsipni a szép házbéret. De merészelj csak egyszer másszor egy egy vankost szellőztetni udvarra szolgáló valamely ablakon, azonnal nyakadra küldi a házmesternét, kinek gorombaságtól duzzadó pófája a legudvariasb tilalmakat szórja szegény fejébre. 'S ujév napján? No akkor a házmester is eljő gratulálni, igen sima pófával, 's csillogó szemmel várva a pár huszast, azért hogy egész éven át semmit sem tön kényelmedre, sőt durvaságokkal bosszontott.

— Westermayer az országut 's három dob-utca sarkán fölépíti házá. Ez által a város azon tája ismét egy új díszszel gazdagszik. Némellyektől azt hallók emlegettetni, hogy igen jó 'speculatio' volna az építő ur részéről, ha háza udvarterét egy műlovardára — úgynevezett circus gymnasticusra — alkalmazná. Azon ellenvetés, mellyet szinte hallánk, hogy azon udvar e célra kiesiny volna, előtünk mit sem nyom; mi mélyebben keressük a dolog gyökerét. Nem tudjuk, mennyiben találma illy indítvány vizshangra azon háztulajdonos keblében, sőt azt hiszszük, hogy erre nem is állana rá, valamint ezen eszme is egészen az ő tudtán kívül keletkezett valakinek agyában. Azonban, miután már megpendült ez eszme, könnyen megtörténhetné, hogy tovább terjengvén, más valakinek jöhetne kedve illyféle 'circus' építésére valamelyik háza udvarában. 's mi illy vállalattal sehogy sem tudnánk megbarátkozni. Láttuk, milly veszedelemnek tette ki a várost a Wolff-féle circus leégése a város közepén, 's azt hittük, azóta örökre száműzve leend illy eszme. Nézetünk szerint illy 'pajta' — nem találunk hamrjában helyesebb nevet — épen nem való a városba, sem utcára, sem udvarba. Mert mellőzve a lehető tűzveszély esetét — hiszen azt mondhatná valaki: 'fölelitem köből, jó kamatbér reményében, — illyféle mutávyokat a város kebelében összehalmozni, a nehezebb művészet rovására, igen ezélszerűtlen. Legjobb volna bizony mindenféle lovardákat, arenákat, szinköröket, és bohózi pajtákat 'sat. a város közepére hozni, 's majd utóljára a nemzeti színházat valahová az isten háta mögé, a lófutattás helyére, vagy uj Pestre tenni át! A közönség kényelme sem nyom semmit illy mutávyok körül. Kinek kedve telik illyesmikben: ám fáradjon utána. Ha Bécsben a Praterben van a circus, miért nem lehetne Pesten a városligetben? Bécs pedig kissé nagyobb város, mint Pest, 's tán a Prater is kissé messzebb van, mint a városliget. Tehát 'a bas' illy gondolattal, hogy valaki a város kebelében valaha illyes circust építsen!

— A 'Remény' gözönyke ismét parton van, 's reméljük, miszerint pályáját jobb reménnyel kezdendi meg, 's a közönség reményének jobban megfelelő mint ennek előtte, vigan repülend a császárfürdőbe, hol sokan egészségük visszanyerhetésének reményhorgonyát veték ki, hogy teljesen felépülve térjenek vissza reményteljes családjaik ölébe.

— Megtekintők a lánchid építését, 's azt igen örvendetes haladásban láttuk a pestparti hidőnél: miszerint bizony reméljük, hogy nemsokára a parton sétálóknak is szemébe tűnendik a felemelkedő épület, melly már is a parttal egyenlő magasságot ért.

— A művészeti egyesületnek idejü mulajja, mint mult számunk is említé, Waldmüller „Sors sejtése” című gyönyörű festvénye leend, Stöber Ferencz híres bécsi rézmetszőtől galvanicus rézbe metszve. A művészek első réztáblájá megrepedt, 's így ő kénytelen ismét ujra hozzáfogni a munkához. Azonban ezen megromlott rézlap lenyomatát megküldé a választmányának megtekintésül, melly igen dicséretesnek bizonyult. A kép körött foglalványmetszvény is lesz, hogy ez által közeledjék a mult évi mulapok nagyságához. E foglalvány-rajzot Geiger rajzolja, minek mutatványát szinte láttuk az említett lenyomaton, 's az egyértelműleg igen czélszerűnek, izletes és diszesnek találattott. Uj inger a részvényvételre, — mert e mulap maga is majd kétszeresen felér a befizetett részvény árával!

— A nemzeti színházban hétfőn Briccialdi fuvolás hallatá magát, 's fájdalom, igen igen gyér közönség előtt. Valóban megfoghatlan azon részvéltenség, mellyet fővárosunk közönsége illy művész iránt tanusit. Ő a maga nemében olly jeles, olly, a szó teljes értelmében, remek művész, hogy meghallgatását elmulasztani majd a művészet iránti tiszteletlenséggel határos. Ajánljuk ez élvezetet minden műbarátnak 's nem műbarátnak; mert játékát nem csupán a fuvolyán otthonos andalító szendesség, hanem érzelemre ható erő is bélyegzi.

— Legközelebbi napokban, midőn a molnárucei magyar iskolából haza térendő vala egy kis fiu, csaknem halál martaléka lőn. Egy rohanva-haladó bérkocsis ugyanis, ki lovait — noha az átmenő fucskát nem látnia épen nem lehetett — föltartóztatni nem akarta, a gyermeket letipratá, 's a kocsikerekek arczát tetemesen megsebesíték. A szegény anya, ki tegnap orvosi tanács után szerencsétlen fucskját a fürdőbe vitte, fájdalmas érzetek közt említé, mikép fucskján az már második, bérkocsisok által ejtett seb. Melly esemény után a városi hatóságot ujjalag fölhíni bátorkodunk: méltóztassék már egyszer egy intézkedni, hogy ha nem az utcán, a járdákon legalább az ember bátorsággal mehessen.

— A napokban egy, a gőzhajói hivatalnak nem nagy becsületére váló módon bánt I — nevű írrok a pogyászt elfogadó szobában egy urral, ki egy katulyát ada fel rendeltetése helyére elküldendőt. Az átadással vitellevél is járt, melly ott helyben lenne 13 p. kron váltható. A feladó ur megtevén a váltást, a reá irandó pár szónak azonnali megtehetése végett az említett szobában jelenlévő még két egyént megkéré, — mert I — írrok épen az ajtóban lézengett — miként sziveskednének tollat 's tintát adni és egy kis helyet engedni. Erre hatalmas szózat zengett I — ajkairól német nyers hangon, mikép ott hely nem lenne az írásra, 's ő mintegy irigykedőleg asztalát azonnal elfoglala. A feladó ur, legalább egy tollat és mártatnyi tintát kére, hogy kalapján, vagy egy épen vele ott levő barátja hátán írhatná a kívánt pár szót a levélre. Akadt mégis kérésére egy közölök, ki a tollat és tintát megadá neki 's úgy alig olvashatólag írta meg egy szálkás fedezetű rakládán a szükségeseket, ezután I — ur kegyébe ajánlván magát, elment. — Kérdezhetni valóban, vajjon illő-e egy nyilvános hivatalban a békés és ingyen mitsem kívánó embert ekkép fogadni? méltó-e illy durva német egyént Magyarországon nyerseségeért feddettlenül hagyni?

— Szép történetke jutott tudomásunkra, mellyet is budai tudósítók saját szavaival me közölök: „Buda, april 20. 1844. Mult pénteken a színházból mintegy 9 óra előtt Budára hazatérvén, már a hid közepe táján, a budai parttól jövő nyögést hallék, melly mindinkább növekedett; a hidfőhöz érkezvén, úgy tetszett, mintha azok valamely nőnek jajveszékése volnának, de mellyek — hihetőleg szája bedugtatván — csak néha néha törtek ki. Minthogy azonban a nép fel 's alá minden aggodalom nélkül járt, rosszat magam sem gyaníthaték, — mégis megnem állhatám, hogy a hely felé, honnan a hangok jönnek, ne menjek; oda mentem, 's mit láték? a hidon alóli parton vontató lovakat, ezek mellett a vontatók szerszámait egy rakáson, 's vagy 6 markos hajós vagy vontató legényt, kik sajátnemű betyáros káromlások közt faggattak egy falusi leányt, mig egyikök különösen vadul ostromlá, de a leány kétségbe eseten védé magát, mi amazok dühét annyira felingerlé, hogy hangos kiáltásait még csak figyelemre sem méltatták. A leány borzasztón sikoltott; én tehát örökért futék a hidfőhöz, hol egy városi őrt sem, de néhány katonát találék, kikkel midőn a helyhez közelíték, ott már az erőszakoskodók közül egyet sem, hanem két embert mély álomba merülve találék, kik a dologról mit sem akartak tudni; a többiek tehát szét futottak; a leány pedig, mint az oda tolongóktól vala érthető, kétségbe eseten futott el nem tudni hova. A magyarnémet főváros éjjeli őrei sem magyarul, sem németül nem tudván velök mire sem lehetett menni, 's így a kutatásnak is meg kelle szünnie. — Megjegyzendő ez esetben

a városi népek közönyössége, és az, hogy illy időben a hidfőnél csak egyetlen egy városi rendőr sem találtott. — Baj az is, hogy a katonák nem lévén magyarok, velök nem értekezhettem.”

— A fels. királyunk dicső születésnapján tartott ünnepélyek közül megemlítendő az, mellyet az izraeliták Pesten templomukban esti 6 órakor tartának. Öszhangzó ének előzé meg a rabin szónokot, ki azután ékesszólással mutatá meg híveinek, mennyire kötelesek ők mint zsidók a magyar érdeket előmozdítani, 's azért ha valaki jó zsidóhíttü, egyszersmind jó magyar hazafi is lehet; ezen lelkes beszédet magyar ima követte, 's végre az ismert népdal „Tartsd meg Isten Ferdinándot” magyarul az összes hívek által énekelletett.

Ő ap. k. felsége a munkácsi görög kath. káptalanál Csurgovics János éneklő kanonokot nagyprépostá, Csopely Tivadart olvasó-, Zombory Jánost éneklő-, Popovics Jánost órkanonokká, Ladzsinzky Sándort pedig iskolaikanonokká méltóztatott legkegy. kinevezni.

Ő ap. k. felsége Becker János esztergami kanonokot komáromi főesperessé, és Jekelfalussy Vincze pozsonyi kanonokot esztergami kanonokká méltóztatott legkegy. kinevezni.

Ő ap. k. felsége a chasmai káptalanál megürrült tisztbeli kanonokokra Martinevich Ignác nedeliczai és Suvich Adám kapronczai p. banusokat érdemesíté.

Ő ap. k. felsége Tahy László és Szálé János udv. kancellariái fogalmazó gyakornokokat ugyan e kormányzéknel tisztbeli fogalmazókká méltóztatott legkegy. kinevezni.

Ő ap. kir. felsége Eder Károly kincstári titkár kincstári tanácsnokká kinevezni, és Fülöp József ügyész 's aligazgató tanácsosi czímmel felruházni; ugy szinte Dobran János ügyvédet a m. kir. udv. Kancellariához számfeletti udv. agenssé kinevezni méltóztatott.

Király József győri sóbeszedő pesti sóbeszedői állomásra; Wikolinszky Antal gyakornok pedig magyarai szakmármesterré alkalmaztatott.

Az alsó magyarországi bányatanácsnoki és főbánya-intézői hivatalra Landerer Ferdinand felsőbiberstolnai bányaintéző; továbbá az als. magyarországi bányatanácsnoki és főbányaintézői hivatalra dr. Fuchs Vilmos agorai bányaintéző; végre az aranyidkai érczevegőtői (amalgamationalis) ellenalkárságra Gaal János szomolnoki k. első hutaalkár alkalmaztaték.

Ő ap. kir. felsége a zágrábi kir. akademiában a mathesis tanítójává Petter Kajetan szép műv. és bölcseleti tanárt méltóztatott legkegyelm. kinevezni.

A nmg. magy. kir. udv. Kamara Takács Ferencz pesti k. kerület-felügyelőségi gyakornokot észéki k. sómászlóvá nevezte ki. A luhyi kamrai alerdősi állomás Marmarosban megürrült.

Országgyűlési tudósítások. Előleges közlés.

Aprilis 19-kén ő Felsége születésnapján ülés nem volt.

Aprilis 20kán a CLXXXIIIdik kerületi ülésben a KK. és RR. üzenete a bányatörvénykönyv tárgyában, 's ugyanazon törvénykönyvben kerületi tárgyalás alkalmával tett módosítások 's változtatások szerkezete meghitelesített.

April 21kén vasárnapi szünet.

Aprilis 22kén a CLXXXIIIdik kerületi ülésben (elnökök: Nagy K. — Gümör, — Rakovszky — Turóc; — naplővivő: Zákó; ker. jegyző: Szentkirályi) tárgyalás alá kerülvén a királyi városok rendezése tárgyában keletkezett főrendi üzenet és észrevételek: ezen észrevételek közül a bevezető czikket, a városok területéről a be és kikebelezésről szóló §§kat tárgyzók elfogadtattak; ellenben a telepedésről rendelkező §§ra néve a KK. és RR. a törvényjavaslat régi szerkezetéhez továbbra is ragaszkodtak. A szabályokat tárgyzó főrendi észrevételek, mellyek szerint a szabályok felsőbb jóváhagyás nélkül végre nem hajthatók, hosszas vitakozásra adtak alkalmat. A m. FÖRR. ezen javaslata ellenében a törvényjavaslat régi szerkezete számos pártolókra talált, kik a szabályoknak nyomban végrehajtását védelmezték, megkivánván azonban a szabályoknak jóváhagyásáért érvényességére néve a helytartótanács jóváhagyását. E két különböző nézet közül szavazás után a helytartótanácsra néve megállapított némelly biztosítékok mellett az első emelkedett határozattal. Kevesebbégben maradtak: Soprony, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Hont, Győr, Zólyom, Tolna, Abauj, Zemplén, Sáros, Ung, Heves, Bereg, Torna, Csongrád, Békés, Csanád, Arad, Temes, Torontál.

A martzius 29kén tartott CXXXIIIdik főrendi országos ülésből, mellyben a városi munkálatnak főfelügyelést tárgyzó 3dik része (377—380 §§.) forogtak tanácskozási szönyegen, a „Hírnök” után még a követk. érdekes részleteket közöljük: Egy nmg. báró és elnök többek közt imígy nyilatkozott: A kir. városok fizetik a királyi díjt annak elismerése végett, hogy ő Felsége a városok földes ura, és ha ezen eszmét tovább folytatom, azt kívánhatom, hogy mellőzvé minden felsőbb közjogi tekintetet, ő Felsége mint földes ur rosszabb állapotba ne tétessék, mint más földes ur az országban. A földes urakra néve ugyanis azon törvény hozattott, miszerint a jobbagyok tartozásikat szabad egyezkedés után megválthatják; ezen rendelkezés pedig azt mondja: hogy a királyi díjt a kir. városok megválthatni kötelesek. Ha ezen köteleesség törvényesen rájuk ruháztatik, annak természetesen következése az, hogy ő Felsége is köteles azon megváltást megengedni, és az iránt egyezkedni, és így ő Felségének állása a kir. városok átellenében sokkal rosszabb volna, mint a többi földes urak állása jobbagyainkkal szemben. Nem akarom ellenzeni a kir. díj megváltását, de kívánom, hogy az csak engedőleg, nem pedig parancsolólag nyilatkoztassék ki, és

azt így kívánám módosítani: hogy a kir. díjt a törvény kihirdetése után minden kir. város a Kincstárral törtendő szabad egyezkedés után megválthatja. — Ugyanazon résznek további tárgyalásánál egy m. gróf a főfelügyelő hatáskörét illyformán kívánta meghatározatni: Azt tartom, ha körültekintünk hazánkban, állapotunk egyik legnevezetesebb hiányának azt fogjuk elismerni, hogy törvényeink elég hatósággal nem bírnak. Azon ösvényen, mellyen most az ország RRei haladnak, egyes terjedelms munkálatok készülnek, és ben vannak a codificatio epochájában; másrésről, ha a tapasztalásra figyelmeztünk, tagadhatlan, hogy törvényeink igen gyakran írott malaszt, és papirosan maradnak. A mlsos FÖRR. midőn egy új hivatalt állított fel, e tekintetben a főfelügyelői hivattal, azt vélem azon elvből indultak ki, hogy jövőre legalább, mi a városokat illeti, e tekintetben az eddigi hiányok megszüntessenek, — nem is képzelhetem, hogy ezen főfelügyelő felállítását által a m. FRR. csupán sine curát akartak volna felállítani; a t. RR. 's a némely városi követek által tett javaslatban ezen felügyelés eszméje tisztán kifejtve nincs, minthogy azonban a dolgok állása megváltozott, és a mlsos FÖRR. ezen hivatalnak felállítását kívánják, véleményem szerint meg kell ezen hivatalnak körét is határozni. Mi ennek körét illeti: azt tartom, minden administraiói tárgyakban ezen felügyelés kiindulni; az egyik az, hogy annak, ki valamire felügyel, ki valami felett ellenörködést gyakorol: legyen elég hatósága, lépéseinek legyen elég nyomadéka; más részről pedig, hogy a főfelügyelőnek önkénye ellen az illető tisztviselők biztosítassanak. Ezen két elvből indulva ki, bátor volnék a m. FÖRRnek ajánlani egy javaslatot, melly szerint a főfelügyelőnek hatalom köre szorosabban meghatározatnék; és a főfelügyelőt csak annyi hatalommal kívánom felruházatni, mennyi szükséges arra, hogy a városok szerkezete valóban életbe léphessen. Mellőzve többeket, azt kívánom kijelenteni a törvényben, hogy főfelügyelőtől függnek az illető városi tisztviselők; továbbá hogy a tisztviselők elleni panaszok a főfelügyelő által intéztesse el — és ha itt orvoslásra nem találának, csak akkor intéztesse el azok a polgárgyűlés által. Kimondám továbbá a törvényben, hogy a főfelügyelőnek kiterjed hatásköre az egész beligazgatás működésére, és hogy jogához, sőt kötelességéhez tartozik a hanyag tisztviselőket szorítani kötelességeik teljesítésére, vagy ha hatáskörökét túlhágták, az illető korlátok közé visszautasítani. Egyébiránt nem is új dolog az, mit indítványozok; mert mint jelenleg a dolgok állanak, az alkotmányos főhatalom által jelenleg is gyakoroltatik az a városok irányában; azon főfelügyelés által hűtelen tisztviselők most is felfüggesztetnek hivatalaiktól, és a rossz lelkű tisztviselők ellen most is indítatnak büntető keresetek; így tehát nem volna egyéb indítványom, mint a jelenlegi állapotnak törvény általi sanctioja, és e tekintetben szükségesnek tartanám, hogy a törvény világosan rendelkezék, és adja meg a főfelügyelőnek azon jogokat, mellyekre szüksége van, hogy hivatalát sükeresen folytathassa. E tekintetben az administraiói hatóságnak 3 categoriáját állítanám fel. Az egyik az volna, hogy a hanyag tisztviselőket ha többszöri megfédések után sem javultak, hivatalaiktól felfüggesztesse; de ne bizonyos rövidre terjedő időn túl. Másodsor, hogy azon esetben, ha olly hanyagságok gyakran előfordulnának: az illy tisztviselő hivatalától elmozdítását a Htótanácsnál indítványba, javaslatba hozhassa. Harmadsor, hogy azon esetben, ha rosszlelkű vagy hűtelen kezelés világozodnék ki valamely tisztviselő ellen, a tisztviselő hivatalának felfüggesztését is javaslatba hozhassa. Mindezeket azon elvvel szeretném kapcsolatba hozni, nehogy a tisztviselők a főfelügyelő önkényének ki legyenek téve, hogy a főfelügyelő midőn illy felfüggesztést életbe léptet, eljárásának okát a Hlyótanács elibe terjeszse, és az illető tisztviselővel közöltesse, kinek — ha magát megsértettnek tartja a főfelügyelő eljárása által, fenmaradna azon joga, hogy a Hlyótanácsnál eszközölhesse azt, hogy hivatalos eljárása hivatalosan megvizsgáltsék, és ez esetben a Htótanácsnak kötelessége volna az illy folyamodás következtében rövid idő alatt rendelni azt, hogy az illető főfelügyelő által részrehajlatlan tagok küldeszenek ki, kik ezen vizsgálatot teljesítsék, melly választmány beadván jelentését a polgárgyűlésbe, az terjesztessék föl a Hlyótanácsnak, és ez meg fogja itélni: vajjon elég ok volt-e a felfüggesztésre vagy sem? Mi a tisztviselő elbocsátását illeti: hasonló eljárást követnék, és természetesen mindig fonhagynám az illető tisztviselőnek azon jogot, hogy az ellen felszólalhasson és meghallgatassék. Ezek azok, mellyeket, tekintetbe vévén a hazánkban divatozó törvény iránti csekély tiszteletet, tartom törvény által megállapítatni. Azt hiszem m. FÖRR., itt az idő, midőn a törvényhozásban főképp arra kell ügyelni, hogy sikeres törvényeket hozzunk. És ezeknél fogva bátor vagyok a m. FRR. kegyébe és pártolásába ezen indítványomat ajánlani. — Erre egy m. báró 's főispán így adá elő e tárgyú nézetét: Én is meg vagyok győződve, miszerint a város helyes igazgatásának szükséges kellékéhez tartozik egy olly inter-

medius föltisztnek felállítására, ki felelőséggel tartozzék, ki a kormányt némiképp képviselvé, a városok és kormány közti kapcsolatot fenntartsa; de egyszerűsége a választástól ment lévén, a város irányában függetlenségét megtarthassa, mindazokra nézve tehát, melyeket gr. D. E. a főfelügyelő hatásköréről előadott, részéről is megegyezem, a felfüggesztési jogra nézve (csak hogy az egyesülést minél inkább könnyítsem) azon módosítást vagyok bátor előadni, miszerint a felfüggesztés esetében, ha a felfüggesztett terhelve érezné magát, és a Hótanácsot folyamodni: a Hótanács köteles legyen aziránt a polgárgyűlést kitanítani és oda utasítani: miszerint ez a felfüggesztés indokainak megvizsgálására hat vagy hét megbízottat töltsön szavazat utján megválasztván, ezek a felett is határozassanak, vajjon a felfüggesztésnek továbbra is van-e helye, vagy sem? és ehhez képest a helyettesítés megtörténjék-e, vagy pedig a felfüggesztett tisztviselő előbbi hivatalába léptessék vissza? Kimondatván egyébiránt a törvényben világosan az is, miszerint a felfüggesztés helye vagy helytelen volta a polgárgyűlés tanácskozási tárgya nem lehetvén, itt egyedül a fenebb említett hat vagy hét megbízottak választása történhetik. Ohajtván egyébiránt a törvényben kijelenteni, miszerint a tisztválasztások a főfelügyelők elnöke alatt mehetnek csak végbe, és azért ha hirtelen betegség vagy más törvényes akadály miatt a főfelügyelő a tisztválasztáson meg nem jelenhetné, a tisztválasztásnak el kellene halasztatnia egy más, a főfelügyelő által rendelendő időhatárig; azon esetre mindazáltal, ha a főfelügyelőnek megjelenésére huzamos időre is remény nem lehetne, a tisztválasztás egy ezen egyes eljárásra nevezendő kir. biztos által hajtható végre. A követválasztásoknak is rendszeren a főfelügyelő elnöke alatt kell végrehajtani; ha azonban a főfelügyelő által a követválasztói gyűlésre meghatározott napon a főfelügyelő meg nem jelenhetné, a követválasztás a polgármester, vagy más, az elnökségben ezt követőnek elnöke alatt is végrehajtható. Ugyazint kívánám törvény által kimondatni, hogy a főfelügyelő kinevezése, minden születési tekintet nélkül történjék. — A főfelügyelő körüli vitákban megegyeztek ugyan mindnyájan abban, hogy az sem pictus masculus, sem korlátlan hatalmu parancsnok ne legyen, de némely m. elnökök a kérdéses tárgyról eltérőleg a megyei főispánok eljárását kezdék taglálni 's kemény ítélet alá vonni, sőt egy grófnémetely főispánok józan esztét 's tiszta akaratát is kétségbe vonni igyekeztek. Erre a fenebb említett mélt. báró 's főispán így válaszolt: Az általánosságban tétetni szokott vádak többnyire vagy igazságtalanok vagy hatáskör nélküliek; igazságtalanok akkor, ha az általános vádat senki magára vehetőnek nem véli, és e szerint minden siker nélkül elhangzik. Én tehát, és velem együtt mindazok, kik azt hisszük, hogy az illy megrovásokra okot nem adunk, méltán megkivánhatjuk azon főispánok megnevezését, kik ellen oly sürűen hallatnak itt vádak, kik az ez alkalommal hallottak után józan esztét és becsület nélkül viszik hivatalaikat, hogy e szerint vagy ők adassanak át a közmegvetésnek, vagy szűnjenek meg valahára az illy egész testületeket érdeklő vádak, melyek alatt vagy kiki kibúhatik vagy méltatlanul szenved. Néhány mgos ur már máskor is, de ez uttal is azon utasítást volt szives adni a főispánoknak, miszerint a megyékben levő közvéleményt, a többséget kövessek, 's ennek hódolva minden főispán ki fog jöhetni. Látni, hogy ezen utasítást nem főispánok adják, másképp igen jól tudnák azt, hogy a mostani felbomlott megyebeli körülményekben legnehezebb feladat a közvéleményt, a többséget kipuhatolni; és kérdem ezen utasítást adó mgos uraktól: oly vármegyében, hol az intelligenciának roppant nagy majoritása, vagy inkább hol az egész intelligencia oly hat hét merész és mindenre kész pártfőnökökkel jö collisioba, kik teszem, 300 vagy 400 intelligens, vagy ugynevezett kardosok ellen 3000 vagy 4000 anyagi többséggel jelennek meg a tisztválasztásnál, és oly kijelölteiket szorgalmazzák candidálatni, kik a hivatalviselésre alkalmatlanok; kiknek nincs más érdemük, csak hogy jól korteskedtek; kik a 400 kardosok, de kortesek vagy kevesebb kortesek nélkül levő kardosok által ajánlott érdemteljes tisztviselőket (ha velük concandidáltak) egytől egyig kivetik a hivatalokból minő utasítást adandnak a mgos urak a főispánoknak? kivált ha még a főispánt az említett 3000 — 4000 vokossal bíró pártfőnökök asztal-ajtó betöréssel, személyes bántalmakkal fenyegetik érdemteljes kegyenczeik nem candidálatása esetére? más részről pedig a megyének intelligenciája a főispánt komolyan arra emlékezteti, miszerint a főispán kötelessége az érdemet pártolni és nem engedni épen a candidatio útján, hogy kortesszolgálatokat tevő alkalmatlan egyének által az alkalmatos tisztviselők helyeikből kimozdítassanak; ha ezen intelligencia szemére lobbantja a főispánnak, hogy nem fogja fel magas hivatalának feladatát, ha erőteljesen nem védi az érdemet, ha a megyei észszerű roppant többségnek kívánságát, a buta tömeget vezető néhány egyének önkényének vagy épen bosszuállásának feláldozza? ha gyávasággal bélyegeztetik oly főispáni eljárás, mely szerint a rendtelenségek, a személyes bántal-

mak elkerülése végett candidál nyakra főre mindenkit: — kérdem a mgos uraktól, mi illy — nem épen lehetetlen conjuncturák közt, a közvélemény? melyik itt azon többség, melynek a lelkes főispán hódolni tartozik? könnyű, igen könnyű itt a főispánokat leczkézni, de vajmi nehéz még az oly főispánoknak is kielégítőleg működni, ki renditlenül megtartja azon feltételt, hogy soha semmi párthoz tartozni nem fog, hogy soha kegyencze sem lesz, hogy ha — ember lévén — sympathiát éreznék is ez vagy amaz iránt, azt is szívébe fojtja, csak hogy a részrehajlás gyanúját elkerülje. A candidatio joga, ha az részrehajlatlanul gyakoroltatik, a megyéknek mostani választási abnormis helyzetükben bizonyosan csak óvszer lehet a nyerstömeget használó néhány pártfőnök önkényessége ellen; védpajzsul szolgálhat az érdem mellett szót emelő intelligencia részére azok ellen, kik csak pártérdektől vagy bosszuállástól vezéreltetnek; szükséges azonban, hogy a candidatio joga részrehajlatlanul gyakoroltassék; mert ellenkező esetben a zavarok bizonyosan még inkább növekednek. De úgy latszik, annyira nyakunkra nőtt az idő és szigorú bírálás sulya, hogy a főispánok nagyon át kezdik látni, miszerint kegyenczkedés, részrehajlás mellett a főispáni hivatal fel sem is tartható többé. Ha a conferentia úgy alakítatik a városokban, mint azt néhányan javasolják, a főfelügyelő oly hatás- és hatalom nélküli lény fogna lenni, melynek állása csak nevésséges és némi részben terhes lenne a városokra nézve. Vélekedésem szerint tehát a főfelügyelőt vagy megszorítatlan candidatio joggal kell felruházni, vagy az egész hivatal megállapítása szükségtelen. — Egy m. báró. A méltóságos FÖRRnek eddig felszólalt tagjai szinte elismerték, hogy igen kívánatos, ha a főispán vagy főfelügyelő ezen reá törvény által bizott kijelölési joggal vissza nem él, és azt minden esetre úgy nem gyakorolja, hogy az zsarnoksággá váljék. Mondatott, hogy erre nézve igen észszerű korlát a conferentia; ezt nem hiszem, mert akár kimondjuk a törvényben, hogy conferentia fognak tartatni, akár nem: a józan felügyelő minden esetre fog conferentiát tartani, és alig tudok képzelné oly főfelügyelőt vagy főispánt, ki valamely városban vagy megyében az előkelő tagokkal ne tanácskozzék az iránt, kiket fog kijelölni. Ha tehát a m. FÖRR, valamely korlátot kívánna, ez egyszerűen észszerű legyen, de olyan is, hogy a mellett a főfelügyelő pictus masculus ne váljék; legezészerűbb korlátja a kijelölési jognak az volna, mely törvényeinkben az első alispánra nézve már létezik; t. i. helyesnek tartanám kimondani, hogy a főfelügyelő minden tisztviselőt, ki valamely hivatal visel, ugyanazon hivatalra candidálni tartozik; így tehát valamint ez a megyékben az alispánra nézve kimondatott, úgy a városokban minden hivatalra nézve kimondatni szeretném. Megengedem, hogy a főispánok ritkán élnek jogaikkal oly kiterjedésben, hogy valamely személyt, ki hivatalban áll, fontos ok nélkül azon hivatalból kihagyjanak; de mégis szükséges, hogy a tisztviselőket megnyugatására legalább azon candidatiót adják, hogy közölök mindenki azon hivatalra, melyet eddig viselt, ismét candidálatni fog. — Utána egy m. gr. így szólt: A tisztviselők biztosításáról most szó nincs, hanem arról van szó, hogy a főfelügyelő önkénye ellen a város közönsége biztosítsassék, miszerint oly egyének candidálatassanak, kiket a közvélemény azon hivatalra választani akar; mert például lehet valaki tisztviselő, de kiben a város közönségének bizodalmanincs következésképen a városi közönség azáltal biztosítva nincsen semmiképp, ha azon hivatalban levő egyén fog candidálatni. Ugy hiszem a főfelügyelőnek semmiképp nem lehet oly jogot adni, mellyel visszaélhet, és mely nem azért adatik a főfelügyelőnek, hogy nézeteit kövesse, hanem hogy kövesse a város közönségének véleményét, t. i. hogy azt candidálja, kit a többség kíván; következésképp ha korlátokat akarunk, olyakat kell meghatározni, melyek által a főfelügyelő nem élhet vissza azon joggal; és kérdem: azáltal, mit a m. FÖRR előadnak, hogy a főfelügyelő conferentiát hívjon össze, de tulajdon nézetét kövesse: mi korlátok vannak téve a főfelügyelő önkénye ellen? Ha a főispán vagy főfelügyelő emberséges és józan gondolkodású, fogja követni a többség véleményét; de lehetnek olyanok, kik józan észszel és emberiséggel nem bírnak, és nem fogják azt candidálni, kit a közönség kíván. És így oly korlátokat kívánok megállapíttatni, melyek által a főfelügyelő önkénye ellen a városi közönség biztosítva legyen. — Ezen előadásra a fenséges Nádor illy elnöki kijelentést tön: Meg kell vallanom, nagyon kétkedem azon, vajjon az előttem szóltott gr. ur, állítása valóságáról egészen meg van-e győződve; mert ha az emberi dolgok természetes helyzetét vesszük, ha az, mi a megyei és városi főkörmányzóról előhozott, állana általánosan: fel kell tennünk azt, miképp azon visszaélések 's panaszoknak, melyek e részben felhozattak, orvoslást eszközölni nem lehet. Nem tagadom, hogy a megyei főkörmányzók, vagy a most szóban forgó városi főfelügyelők között, hisz ők is csak emberek, nem lehetnek olyanok, kik saját érdekeiket inkább tartják szemük előtt, mint a törvényhatóságnak 's honnak közjává, mert emberi gyarlóságtól mentek nem vagyunk; de kérdem, vajjon a felhozott

eszköz ezen roszak és visszaéléseknek elejét veszi-e? vagy nem lesz-e még nagyobb zavarok és roszak okozója? Ha tekintjük Europa más tartományait, látjuk hogy mi helyt az emberek, kik a közdolgozokban eljárnak, részrehajlók, és egész pártok érdekeihez csatlakoznak, hogy akkor a közvélemény által szigoruan megbíráltatnak; kérdem, vajjon azon eszköz, hogy a főkörmányzók vagy főfelügyelők conferentiákat lesznek kötelesek tartani, elegendő lesz-e az önkény megszüntetésére? Attól tartok, hogy ha eddig a főispán önkénye ellen panasz volt, ha a conferentiák annyi hatalommal ruháztatnának fel, mint azt a m. FÖRR. közöl némelyek kívánják, jövöre a törvényhatóságokban divatozó pártok önkénye ellen hasonló, de tán még nagyobb panaszok lennének. És így ismételve mondom, igen kétkedem, hogy a conferentiának illymódoni alakítása oly eszköz legyen, mely által azon roszaknak elejét vehetnők. És így a mostani körülmények között más célra-vezető eszközt feltalálni nem lehet, minthogy főkörmányzók és főfelügyelőknek mindig olyanok nevezetességek, kik azon hivatalra minden tekintetben alkalmasok, és kik iránt az illető törvényhatóságok közbizodalommal viseltessenek. Mi arra nézve felhozott, hogy a főispánok, és jövöre a főfelügyelők részrehajlók lesznek, hogy maguk iránt a bizodalmatlanságot terjeszték: erre nézve meg kell jegyezni, a mostani időben alig hiszem, hogy a főispánok és főfelügyelők között, ha különben hajlama is volna önkénykedésekre, valaki önmagának oly ellensége volna, hogy azon nyilvánosság, mely jelenleg divatozik, azon megbírási vágy mellett, mely az eljárók minden tettei és cselekedeteinek rostálásában mutatkozik; mondom, ki volna a megyei főkörmányzók között önmagának oly ellensége, ki magát illyeseknek kiténé, és a közvéleményt maga ellen ingerelje, és a törvényhatóságokban jó nevének és hírének rovására önkénykedése által panaszokra alkalmat adni akarna? Legyenek meggyőződve a m. FÖRR., hogy a közvéleménynek hatalma mostani időben igen nagy, és hogy annak a közdolgozókra nézve nagy befolyása van. És így a nyilvánosság ezen helyzete és hatalma mellett újra mondom: ha akarunk a közvélemény itéletei sújtani, és törekedését megfűsíteni. Tekintsük a városokban eddig divatozó procedurát. A választások a kir. városokban kir. biztosok által hajtatnak végre, és mi volt ezen kir. biztosok eljárása? Ezek a városokba jövén, nemcsak a városi tanácsosok, hanem a választott polgársággal tanácskoztak, hanem mindegyik polgárnak magához szabad bemenetet engedtek; nem mondom hogy egyes esetekben a dolog másként nem történt volna, hanem rendszerint illyen volt a kir. biztosok eljárása, és ezen tanácskozássok, ezen meghallgatások után a kir. biztosok a polgárság és városi lakosok kívánságához képest a candidatiót megtették, és ha eddig a városokban megszorított választás mellett kevés panasz volt, a mostani elrendezés következtében, midőn a választás nagyobb kiterjedésben fog történni, még kevesebb eset lesz a panaszra. Mindezeknél fogva újra mondom, hogy az itt javasolt eszköz által részrehajlás és pártoskodásnak önkénye, a törvényhatóságokban most is fajdalom! annyira mutatkozó szakadások nem fognak elenyészteni; és erre más mód nincs, mint oly kormányzókat vagy főfelügyelőket nevezni ki, kik ezen hivatalviselésre tökéletesen alkalmasok, és ekkor a törvényhatóságoknak irántuk közbizodalommal kell viseltetniük; és így nem tartom észszerűnek az illy főfelügyelők tekintélyét és befolyását megszorítani, hanem a kijelölési jogot belátásukra bízni.

A városi főfelügyelőről, valamint eltérőleg a megyei főispánokról még hosszabb vitakozások folyának, melyek közül csak a következőket, mint leginkább jellemzőket, felhozandóknak véljük. Egy m. főispán így nyilatkozott: Hiszem, hogy mindnyájan, kik itt léteünk, a közvéleményt méltán tiszteljük; de csak arra kérem a m. FÖRR-t, méltóztassanak a közvélemény definitióját adni. Jól tudják a m. FÖRR. velem együtt, mikint keletkeznek most a közvélemények. Valóban én is átestem a választás phasisain; engem választottak, 's én is tisztújítószekeket tartottam, és azt tapasztaltam, hogy gyakran nem az tudta magának a közvéleményt megszerezni, kinek legtöbb érdeme volt 's ki a hivatalra legalkalmasnak találtott, hanem az, kinek legtöbb pénze volt, és ki magának erős hanggal bíró torkokat tudott szerezni. Higyjék a mélt. FÖRR., alkotmányos országban élvén, szeretem az alkotmányt, és a despotismust nem szeretném hazámba átplántálni; ha pedig a megyékben nem főispáni candidálás által eszközöltetnék a választás, a legnagyobb önkénynek nyitnánk kaput; mert ez csak úgy állana, mint oly törvényhozás, hol az egy fél hozza a törvényt, és a másik azt csak foganatosítani tartozik. Azért állítottam fel törvényünk által azon egyensúlyt, miszerint a megyei rendek választanak, a főispáni candidatio által pedig mérsékeltessék a választás. Mi a főispántól nagy felelőséget kívánunk; de kérdem: mi hatalma van a főispánnak, hogy hivatalát nem teljesítő tisztviselőt annak be-

töltésére szoríthatna? Az a megyék calamitása, hogy felelőséget kívánunk a kormánytól, de magunk semmi felelőség alatt nem állunk. Ha tehát a főispánok vagy főfelügyelők a kijelölésben semmi joga nem volna, és ő azt tartoznák candidálni, kit a conferentia kijelölt: akkor a főispán vagy főfelügyelő személye iránti függés még csekélyebb fog lenni, és az administratio, mely most is nehéz, úgy szólván lehetlenné fogna tétetni. És így ha akarjuk, hogy a tisztviselők a törvényeket végrehajtsák, gondoskodnunk kell módokról is, hogy azt elérhessük; és a tisztviselők, kiknek főképp kötelességük a törvények teljesítésére ügyelni, töle függésben legyenek. Lehetnek a conferentiának jó oldalai; a legfőbb biztosíték abban áll, hogy oly egyének neveztessenek főfelügyelőknek, kik az illető városok körülményeit és az egyéneket ismerik, és az volt egyik baj a városi tisztújításoknál, mikép gyakran oly egyének által kormányoztattak, kik a városokat teljességgel nem ismerték. — Ellenkező véleményt táplált egy m. gróf: Midőn, ugymond, vagy bizonyos hivatal korlátozásáról, vagy pedig jog meghatározásáról van szó, szükséges, hogy az ember előhossa azon veszélyeket, mellyeknek azon hivatal kicsapongásai vagy visszaélései által ki lehetne téve a közállomány. És ennek következtében szükségesnek tartom azt állítani, hogy lehetnek főispánok, kik nem helyesen tesznek; sőt még azt is mondhatni, hogy vannak főispánok, kik kötelességeket nem úgy végzik, mint az kívánatos volna; és ezen tapasztalásokból merített állítások következtében lehet kívánni a főispáni hivatalnak bizonyos korlátok közé szoríttatását. Igaz ugyan! hogy volt egy m. ur, ki szinte azt állította, mikép nincs ügyetlen, nincs lelkiismeretlen főispán; legalább ő, azt mondá, nem ismer olyat. Mihelyt ezen állítást a mélt. főrendi tábla in thesi elfogadandja, akkor lesz annak helye: hogy megnevezzük azon kivételeket, mellyekkel azon állítást és opiniót megczáfolni iparkodjunk; mind addig, míg ez nem történik, nem tartottuk szükségesnek névszerint azon mélt. urakat megnevezni, kik véleményünk szerint okot adtak azon hiedelemre, és kik tán okai annak, hogy a főispánok iránt nem vagyunk azon határtalan bizodalommal, hogy azok hatáskörének megszorítása általunk kívánatosnak nem tartanék. — Erre a fenséges Elnök: Ugy látom, a mélt. FÖRR. a tanácskozás czéljától eltértek; itt tulajdonképp arról van szó, mikép kell városokban a kijelölési jogot gyakorolni, és úgy látom, hogy már régebb időtől fogva a mélt. FÖRR. a megyei conferentiákról, főispánokról tanácskoznak. Van ugyan némi analogia a főispánok és városi főfelügyelők között; hanem csak annyira kell tanácskozánsukat kiterjeszteni, mennyiben ezt a szükség megkívánja; és így miután a FÖRR. többsége azt határozta, hogy a városi választásoknál szinte kijelölés legyen, csak arról tessék szólani, hogy ezen jogot milly megszorítás mellett kívánják gyakoroltatni. Én úgy hiszem elfogadható volna az, mi a főispánokra nézve e tekintetben törvényben van, hogy azok tudniillik alkalmas tagokat jelöljenek ki, kik azon qualificatioval bírnak, mellyek a fenálló törvények szerint megkívánatnak. És ha a mélt. FÖRR. elfogadják báró E. J. ur azon javaslatát, hogy mondassék ki az, mi a megyei választásoknál az alispánokra nézve kimondatik: hogy t. i. a főfelügyelők tartozzanak azokat, kik actualis hivatalban vannak, mindig újra-candidálni: úgy hiszem, mindazok, mellyek e részben mondattak, elintézve lennének. — Magához a tárgyhöz, t. i. a városi főfelügyelők hatásköréről tett indítványra, egy m. báró ezeket hozá fel: A m. gróf indítványának csak egy hibája van, melly abban áll: hogy a m. ur a főfelügyelő jogait nagyon pontosan előterjesztette. Egyébiránt pedig egész indítványában a főfelügyelőnek kötelességeit nem igen vette észre, és mennyiben ezek indítványában befoglalva volnának is — legalább azon kötelességekre nézve — nem találók ott semmi sanctiót. Ha gróf D. E. ur indítványa elfogadtatik, létezik-e a városokban szabad választás? A m. ur az egész administratiót a főfelügyelőnek kezébe központosítja, és ebben én tökéletesen kezet fogok a m. urral, ha e kettő megvan: vagy az hogy a főfelügyelő választatik, vagy hogy a főfelügyelő felelős legyen. De egyrésztől tökéletesen alávetni a városi tisztviselőket a főfelügyelőnek, másrésztől a főfelügyelőre nézve nem állapítani meg a felelőséget, felfogásom szerint semmi más, mint az administratióval való szoros gyakorlatát választott tisztviselőkről átadni oly tisztviselőre, ki választva nincs. A mlgtos gróf ur indítványában azt mondá, hogy a főfelügyelő választott tisztviselőt hanyagsága miatt csak rövid időre fűggesztheti föl, és erre nézve jelentést tartozik tenni; — de kinek? azoknak, kik ezen tisztviselőket választották? nem; hanem oly dicasteriumnak, melly ezen választásban legkisebb részt sem vett. Ha törvényt alkotunk, gondolni kell annak minden lehetőségére. Ha a főfelügyelő hivatalával vissza akar élni, ekkor a választott tisztviselőket egyenkint fűggesztheti. Ha az illy fűggesztés esetében a törvény kimondja azt, hogy mihelyt valamely tisztviselőt fűggeszt, azt mindjárt per alá kell venni. Ha a fűggesztést nem teheti máskép mint a közgyűlés tudtával, ha a fűggesztést a közgyűlés által sanctionáltatni kell: akkor

az illy tisztviselőnek fűggesztésében részt vegyen az, ki őt választotta; de ha ezt kihagyjuk, ha azon még nem létező tisztviselő hivatalával vissza akar élni, oda juthatunk, hogy csak 6 évvel 6 évre lenne választás a városokban, de a választási jog tökéletes illusiová válhatnék, és a város a helyett, hogy a választott tisztviselő által kormányoztatnék: kormányoztatni fog oly tisztviselő által, kik a főfelügyelő által szabadon substituáltaknak, mert a m. gróf ur indítványában észre vettem azt, hogy az olly esetben a fűggesztett hivatalnok és egyén helyett a hivatalban más tegye a helyettesítést. Én tehát miután a gr. ur indítványában tisztán felállítva látom a főfelügyelő jogát, de azon kötelességre nézve a sanctionak semmi nyomát nem találok; miután municipalitásunknak egyik főfeladása pótolni azon hiányt, melly a felelőség nem létezése miatt alkotmányunkban létezik, és a m. ur indítványában a felelőségnek felfogásom szerint legkisebb nyoma sincs: én a m. ur indítványát úgy, mint az most áll, nem pártolom. Ha azonban a m. ur indítványát úgy pótolná, hogy abban, valamint egyrésztől most indítványa szerint a főfelügyelő jogát biztosítva látom, biztosítva látnám egyszersmind a polgárság jogát is; ha a főfelügyelőre nézve akkor, midőn neki oly súlyos hatalom adatik, másrésztől a felelőség is kimondatnék, akkor, mondok — a m. ur indítványát teljes szíveimből pártolom. —

Ezen előadást az imént felszólt gróf még ezekkel pótolá: Azon elvből indulok ki, hogy valamely egyént hivatalról csak az mozdíthat el, ki azon egyént kinevezi vagy választja; ennél fogva mindenestre a közgyűlésre kívánám bízni azt, vajjon elmozdítást vagy cassatiót kíván-e bizonyos egyen? Mi az indítványt illeti, azt helyesnek tartom annyiban, hogy a főfelügyelő közvetlen befolyása legyen az administratióban, és azért nincs aziránt ellenvetésem, hogy a főfelügyelő minden tisztviselőt hanyagsága miatt bizonyos rövidebb időre fűggeszthessen; de ezen időszakot meghatározni kellene, és azt a főfelügyelő intra dominium tehesse, azaz minden jóváhagyás nélkül; és ha fel van fűggesztve azon egyén, akkor legyen kötelessége a dolgot a közgyűlésre terjeszteni, és annak az esetet előterjesztvén, ez vagy helyben hagyni vagy megszüntetni fogja a fűggesztést; vagy ha igazságtalanul történt, az illető hivatalába visszahelyeztetni. Mi a tisztviselőnek tökéletes elmozdítását illeti, ezt nem kívánom intra dominium eszközölni, hanem mielőtt megtörténne, ohajtom, hogy a főfelügyelő kénytelen legyen polgárgyűlést híni össze, és az esetet az elibe terjeszteni, és megbirálása alá bízni: vajjon a fűggesztésben megelégszik-e vagy sem; és ha tulnyomók lesznek a főfelügyelő okai, a polgárgyűlés határozzon a tisztviselő sorsáról. Ez volna véleményem, s úgy hiszem, hogy ez által a főfelügyelőnek befolyása méltányos alapot nyerne, minthogy a választók befolyása nem volna a kijátszva. Mert nem szeretek azon elvtől eltérni, hogy hivatalból a tisztviselőt csak az mozdíthatja el vagy fűggesztheti fel, ki azon egyént kinevezte vagy választotta. — Az indítványozó gróf erre így fejté ki bővebben nézeteit: Meglehet, és nem akarom tagadni, hogy indítványom tán nem adott elő oly terjedelmesen, mint azt ezen fontos tárgy kívánja, és meglehet hogy belőle elmaradtak némelylek; de ezt azért tettem, mert előre láttam, hogy módomból lesz az eszmék kicserélése által még felvilágosítani a dolgot. Legyen tehát szabad b. E. J. tisztelt barátomnak előadására néhány szóval felelni: — omlgának ugyanis legnagyobb aggodalma az, hogy az által, ha a főfelügyelőnek oly kiterjedt hatóság adatik, ő az egész administratiót magában fogja absorbeálni. Nem méltóztatott tökéletesen figyelni indítványomra, én csak azt indítványoztam: hogy a főfelügyelőnek hatalomkora minden administratióval ügyek feletti ellenőrködésre terjedjen ki, és így a főfelügyelő nem administral, hanem csak felügyel arra, hogy mások mikint administralnak. Elvből szeretek kiindulni. A főfelügyelőről azt mondják a t. RR., hogy az a Helyt. tanács által gyakoroltatik, de egyebet nem mondanak. Már most kérdem: mi ből fog állani ezen főfelügyelés? A Helyt. tanácsnak annnyi joga sem lesz, hogy a hanyag és hűtelen tisztviselőt megbüntethesse, vagy hivatalától fűggeszthesse, vagy maga utján és rendjén elmozdítthassa, úgy mindazáltal, hogy ezen kérdéses embernek fennmaradjon joga, midőn sértve érzi magát, panaszt tehetni. De megvallom, a helyes administratio érdekével nem tudom meggyeztetni azon eszmét: hogy a főfelügyelő a polgári gyűlés alá rendeltessék; mert ha polgárgyűlés fogja megbirálni a főfelügyelőnek tetteit, akkor a főfelügyelőnek hatása nem lesz, és egyszersmind tág kapu nyitattik a pártszellem működéseknek. Administratió tekintetben a törvény sikerítéséért szükséges, hogy valakinek parancsoló hatalma legyen; és megvallom, én a lehető önkénytől kevésbé félek, mint alkotmányos apathiától, mert tapasztalásnál fogva látjuk, hogy Magyarországon, mi keletnek emberei lévén, mindegyre inkább hajlandók vagyunk, mint ülésre. Egyébiránt ha bárki találhatna oly módot, miszerint a főfelügyelő törvényes tekintetnek és hivataloskodásának kára nélkül még nagyobb biztosíték nyujtatnék az önkény ellen: első leszek én, ki azt elfogadom; de addig míg olly módot

nem hallok, tovább is indítványomhoz ragaszkodom, melly szerint a fűggesztett tisztviselőre nézve rögtön tartozik a főfelügyelő nyilvánítani azon indokokat, mellyek miatt fűggesztetett, és az illető tisztviselőnek meglegyen azon tehetség, hogy az ellen folyamodást tehesse, és hivatalos vizsgálatot kérhessen; s így nem volna egyéb különbség köztem és báró E. J. ur között, mint az, hogy ő méltósága a főfelügyelőnek felelőségét kívánja bővebben megállapítani. Megvallom, csekély felfogásom szerint igen nehezen látom ezen felelőséget máskép elhatározónak, mint ha a főfelügyelő felelőséggel tartozik annak, ki őt kinevezte, azaz ő Felsőgének; de hogy őt a polgárgyűlés alá rendeljük, azt a helyes administratio kelleivel megegyeztetni nem tudom. Mi az önkényt illeti, méltóztassanak figyelembe venni, hogy indítványom szerint mindhárom esetben: t. i. az elmozdítás, elbocsátás és fűggesztés esetében, jogot ad az illető tisztviselőnek rögtön megkivánni azt, hogy azon okok, mellyek miatt elbocsátatni, elmozdítatni, vagy fűggesztetni kívánatik: megvizsgáltassanak, és ezen vizsgálat nem a főfelügyelő, hanem a polgárgyűlés által történjék, t. i. a Helyt. tanács köteleztessék az illy panasz következtében nyomban megrendelni, hogy a polgárgyűlés részrehajlatlan tagokból álló bizottságot küldjön ki, melly a fenforgó indokokat megvizsgálja és jelentést tegyen. Ennél fogva tovább is indítványomhoz ragaszkodom. — Az ellenfél azonban e felvilágosítással meg nem elégedvén, a már több ízben felszólt m. báró még így folytatá az indítvány megáradását: Ha a m. FÖRR. csak egy tekintetből indulnak ki ezen kérdésnél, t. i. a jó administratio tekintetéből: akkor gr. D. E. indítványa engem még nem elégít ki, miután kétségkívül a lehető legjobb administratio a választott tisztviselőkkel össze nem fér, és minden kérdésen kívül, ha csak az administratio fekszik szívére, akkor sokkal czélszerűbb lesz követni a városi tisztviselőkre, és egy általában minden tisztviselőkre Magyarországon azon rendszert, melly Francia és Poroszországban követetik, t. i. a kinevezési rendszert, miután a választási rendszer nem biztosít soha az iránt, hogy jó és ügyes tisztviselők fognak kinevezetni; kérdem, miért fogadták tehát el a mlgtos FÖRR. a választási rendszert? azért, mert az administratióval tekintetben kívül még más tekintetek is voltak, mellyek a m. FÖRR. ket azon határozatra vezérelték; voltak pedig olly tekintetek, mellyeket a m. FÖRR. tisztán administratio tekintetnél még fontosabbnak tartottak, és ezeknek az administratio tekintetét alá rendelték, t. i. az alkotmányos szabadságot. Már a m. FÖRR. azért, mivel a szabadság érdekében szükségesnek tartották azt, hogy a választási rendszer a városokba is bevételessék, a m. FÖRR. nek szándoka nem lehet, hogy a tisztviselői választását valóságos illusiová változtassák át; későbbi határozatok által pedig meggyőződésem szerint elfogadtatván gr. D. E. indítványa, a városi tisztviselőnek választása illusioval teljességgel nem volna más; mert a tisztviselő in ultima analysi egészen a főfelügyelőtől fognak függni, miután a főfelügyelőnek megadták a candidálisti jogot, és már ez által nagy befolyása van. És most ismét, miután már azon egyénekből, kiket a főfelügyelő legkötelesebb szabadsággal candidált, a polgári gyűlés valakit választ, s a m. FÖRR. a főfelügyelőnek meg akarják engedni, hogy sub titulo „hanyagság“ azon egyéneket akár mikor fűggesztheti. „Hanyagság“, ez olly szó, melly alá végre, ha épen a főfelügyelő hatalmát terjeszteni akarja, mindent lehet vetni; mert kérdésen kívül alig van Magyarországon egyetlen egy tisztviselő valamennyi városban és megyében, ki — ha a törvényben semmi más nem áll mint „hanyagság“, egyszerű életben fel nem fűggeszthetnék hivatalától. Kétség kívül a felügyelőtől a fűggesztési jogot elvenni nem lehet. Ez áll; hanem minden kérdésen kívül ezen felügyelői jognak korlátozva kell lenni a közgyűlés által, melly azon egyént választotta; máskint a polgári összességnek választási joga tökéletes illusiová válik. Senkit hivatalától elmozdítani bírói eljárás nélkül nem lehet; egy pár nap fűggesztve maradhat; de minden esetre, mihelyt a főfelügyelő valamely tisztviselőt akár hanyagság, akár más okoknál fogva fűggesztett, a gyűlésnek azonnal itélni kell arról: vajjon azon egyén perbe fogatandó-e, vagy pedig fűggesztése megszüntetendő? máskép — ismételve mondok — a választási jog tökéletes illusio; és ekkor mindazon hasznokat, mellyeket gr. D. E. ő mlga elérni akar, tökéletesen elérjük, ha kimondjuk, hogy minden városi tisztviselőnek kinevezése és fűggesztése tökéletesen a főfelügyelőtől függ. — Még egyszer kényteleniték erre az indítványozó gróf felszólni: Ugy látszik, a mlgtos ur nem fogta fel előadásomat; mert világosan mondám, hogy a fűggesztést a főfelügyelő csak rövid időre teheti, és pedig akkor, midőn alapos okok és tények állanak elő, és rövid időre lévén fűggesztve a tisztviselő, mindjárt kívánni fog hivatalos vizsgálatot, mi a polgári gyűlés által fog megtétetni; és így nem hogy kevesebb biztosíték van mint most, hanem inkább több; mert most fűggesztetik a tisztviselőt, az eset a Helyt. tanácsnak feljelentetik, és ez rendeli a vizsgálatot, nem pedig a

polgári gyűlés, és kir. biztos által hajtatik végre a vizsgálat, ki ha akarja, kihallgatja a tanácsot, ha nem akarja, nem hallgatja; de eszmém szerint tartozik meghallgatni a polgári gyűlést, sőt annak tudósítása nyomán teszi a vizsgálatot, és így a polgári gyűlésnek világosan fel akarom tartani azon jogot, hogy véleményét is megmondhassa. E szerint, ha a polgári gyűlés azon tisztviselőt ártatlannak tartja, világosan az eljárás ellen nyilatkozhatik. Mi a fel-függesztést illeti, a dolognak első stádiuma lévén, azt az elbocsátásnak kell követni. Azon esetben, ha a tisztviselő többszöri fel-függesztése után nem javulna, elmozdítathatik ugy, mint eddig is történt, mert eddig sem lehetett bírói ítélet nélkül valakit hivatalától elmozdítani. A Helyt.tanácsnak nem akarok több jogot adni, mint ő Felsőségének van; mert ő Felsőge ha rosszlelkűséget vesz észre, a fiscus által pert indít ellene. Ha a m. FÖRR. a mellett maradnak, mit a KK. és RR. mondanak, miszerint a felügyelés a Helyt.tanács által gyakoroltassék, szinte ott leszünk hol most vagyunk; mert nem lévén emlékezet arról, mi jogai vannak azon hatalmaknak a városok irányában: ő Felsőge azonjogát, mellyben eddig is volt, fogja gyakorolni; fogja pedig gyakorolni kevesebb biztosítékkal mint eddig, midőn kir. biztosok által gyakoroltatta; eszmém szerint pedig itt a polgári gyűlés befolyását akarom. Továbbá nem fejeztem ki fenebbi előadásomban azt, hogy az elbocsátás esetében előáll a polgári gyűlésnek azon joga, hogy a megüült hivatalokat választás alá terjeszse; ezt azért nem említém meg, minthogy magából értetik. Ha a m. urak az önkény ellenségei: mondhatom, annak nem kevésbé ellensége vagyok én is; de az adminisztratióban a rendet megállapítani kívánván, azt sikeresen ellenörködés nélkül elérni nem lehet; mert hazánkban legnagyobb hiány az, hogy azon ellenörködés, mellyet a főhatalom gyakorol, elég hatással nem gyakoroltatik. — Ezek szerint a m. szónoknak mult számban említett indítványa többséget nyervén, a fenséges Nádor által végzésül kimondatott.

Vidéki közlések.

Arad, april. 14d. Milly szép öszletet gyűjtének Arad lelkes leányai: Bohus Jánosné szül. Szögyényi Antonia és Faschó Józsefné szül. Majthényi Izabella öngyök vízkárvalottaink insége enyhítésére, miután hírlapok útján tudatva van, jelenleg kedves kötelességünknek tartjuk, közölni az itt következő levelet, melly a fentisz-telt két hölgynek a felebaráti gyűjtemény kiosztása módját tárgyazó czélszerű rendelkezését foglalja magában.

„A roppant csapás. — így szól a városi választmányhoz intézett levél — melly Aradot mult hónapban sújtá, minket is, bár a rémítő veszély színhelyétől távol valánk, megrendített. Képzelve az inséget, melly az irtózatot elemdulás miatt oly sok ezer embertársinkra áradott, tisztint szánakozó részvétünket gyümölcsöztetni kívánók megnyitánk segélygyűjtést végett egy aláírási ívet, minden nemesszív emberbarát irgalmas érzeménységére tanúsítására közvetlenalkalmat nyújtandó. Eszközlembé venék minden az ohajtot célhoz vezet-hető módot; meghordozók ivinket mindazok körében, hová bizodalunk vezérle 's reményünk készített: és a pestiek dicsőségére legyen mondva, fáradozunk nem vala fogatlan. Mindenfelé élénk részvételt fogadtatánk, 's hogy is ne? midőn a hasonló csapás, melly ez előtt hat évvel e városra érte, egész rémületességében, emlékezetben áll; de egyszerűs mind az akkor Arad részéről tapasztalt szíves rész-vét sines az itteniéknél feledve. Időközben vevők sz. k. Arad város polgármesterének, Sárteneder Ferencz úrnak, mint Arad városa részéről a szerencsétlenek ügyében munkálkodó választmány elnökének becses felszólítását. Mi, valamint az ebben kifejezett bizodalmat nagyra becsüljük, úgy ör-üvendve jelentjük, hogy a szerencsétlenek felségelése iránti buzgó törekvésünknek fogva ezen felszólítást még megelőzni is szerencsések lehetünk. A már akkor is szép öszvegre menő adakozás az óta újabb aláírásokkal gazdagított; sőt e közvetlen munkálatunk határain túlhatva, gyűjteményünk szaporításáról még egyébképen is gondoskodtunk. Külön alá-írási íveket küldünk hazánk több városába, mellyek közül azonban még csak azt kaptuk vissza, mellyet tőlünk Pozsony-ban a szíjvárosról ismeretes 's közügyek iránti hő részvét-teről dicséretes gr. Károlyi Györgyné vett. Felsőlítőket az itteni nemzeti színház derék, 's hazafii érzelmű igazgatóját Bartay Endre urat, egy színi előadás eszközzésére, mellynek tiszta jövedelme szerencsétlen aradi polgártársaink gyámo-lítására fordítassék. E kettőnél sikeresen fáradozánk, rövid idő alatt onnét 500 innét 240 e. forintot 's 30 krajczárt kapván. Ezeknek, 's minden egyéb eszközzésünk által ada-kozottaknak névsorát nemkülönben a begyűlt 3532 e. forint-ból álló összes pénzsegélyt is ide mellékelve egyúttal által-küldjük. Megjegyezvén azonban, hogy e gyűjtemény szer-zésnél főczélunk vala, a menyire lehetséges: rögtöni segit-ségnyújtás a víz által károsodottaknak, 's azoknak a feleba-ráti szeretet kezínkhöz jutott zálogában igazságos arány-szerinti általános részesítés: ennekokáért közleményünket következő pontokra oszlo ohajításunkkal párosítjuk, 's a t. vá-lasztmányt a segélynek következő módoni kiosztására ezen-nél ünnepelesen felkérjük: 1) Azon mesterembereknek, 's éltoket hasonló módon fenntartó egyéb lakosoknak, kik szer-zésaikat elvesztették, a veszteség tetemesb vagy csekélyebb volta szerint 10től 20ig terjedhető ezüst forint, 's kiknek házai a külvárosokban összedültek, egyenkint 40 e. forintok kezükbe adassanak ezen gyűjtemény erejéig. 2) Minthogy illy eszközzés mellett is a segélynyújtás pontos kezelésének

aránytalansága teljesen el nem kerülhető, de nemkülönben azon édes reményével fogva, hogy az adakozások sora ive-inkben még befejezve nincs, 's hogy e szerint még alkalm-asint idővel újabb segélyt is szolgáltatathatunk, a mikor azo-kat, kiknek könyeit ezuttal még le nem törölhetjük, különös tekintetbe veendők leszünk, ennél fogva minden részesített-nek névjegyzékbe iktatását bizodalmasan kérjük. 3) A kiosztá-sra nézve az igen tisztelt és eddig kirendelt választmá-nyon kívül megkérünk még következő sor szerint ide mel-léklendő urakat 's asszonyságokat is. kik: Bohus János, Brün-ek Károly, Fábian Gábor, Faschó József, Landshut István, Markovics Ignác, Steiner Farkas urak, és Balázsné, Szár-gelné, Dracsayné, Hidghné asszonyságok; nemkülönben a város minden negyedéből külön-külön kijelendő két egyént, kik, mint a szerencsétlenekhez legközelebb állók, az inséget teljes mivoltában ismervén a segédkezeknek is annál bizto-sabb irányt adhatnak. Hogy azonban a segélyosztásnál az erkölcsi feddhetlen élet különös tekintetbe vétessék, a t. vá-lasztmányt emlékeztetünk sem szükség. A meguevezett asz-szonyságokat pedig különösen arra kérjük: hogy a pesti jótékony nőegyesület példájára magoknak közvetlen tapasz-talást szerzendők, a szegények hajlékait meglátogatni ne terheltessenek. Végre 4) főlebb kifejezett öczélásunkat szem-eink előtt tartva, hogy akármi közbejött akadály miatt, min-ő a kárvalottaknak netalán még nem eszközölt összeírása, a rögtöni segítség ne gátolassék, 's így a kiosztás is ha-lasztást ne szenvedjen. előadandó esetre a szükséges kin-yomozás eszközöltését ohajtjuk. Mert csak így reméljük, hogy a pesti jótékony adakozók szándéka teljesülend, melly bár az egész károsodás orvoslása lehetőségét minden buz-gósága mellett sem igényli, mégis aláírási iverink gyors készségi megöltése által az inségnek — mennyiben ada-kozása által eszközölhető — szinte gyors orvoslását a t. vá-lasztmányban helyzett bizodalma reményében, mint adako-zása közvetlen eredményét tekintint 'sat.

Ezen nyájas emberszeretetet lehelő levél követke-ztében, a város minden részében a károsultak lelkiismer-etes összeírásával és a kár megbecsülésével foglalkodó választmányok jelentéseiket beadván, a ngos Faschó Jó-zsef k. tanácsos úr által lehozott 3532 e. forint; to-vábbá a Mária Anna királyné ő felsége által ajánlott 600 e. fr.; a pesti kereskedők által az érdemes elnöke Aigner úr által gyűjtött 508 e. fr.; báró Rothschild ado-mánya: 500 e. fr.; a Bohus János úr által ajánlott 450 e. fr.; Bitó k. tan. 20 e. forintnyi adománya; végre 1000 e. forint, mellyet Török Gábor derék követünk, ki az országház helyének kinézésére nevezett országos választ-mánnyal, mint annak egyik tagja, Pestre jöven, onnan egy pár napra közöttünk megjelent, Pozsonyban gyűjt vala, f. évi april. 9dik és 10dik napjain a kebelbeli tanácsház előtt felállított sátor alatt, nyilvánosan, 's a szerencsétlenek cse-nes hála-rebegései között kiosztatott. — Estve a nemes keblü segélygyűjtők házai előtt fáklýákat és halvány fény mellett könnyeket látánk ragyogni, mellyekkel, Török Gábor köz-tiszeletben álló követünk ugy is mint Arad városa tör-vénybeiktatási ügyének lelkes előmozdítója, személyesen ngos Bohus Jánosné és Faschó Józsefné asszonyságok pedig jelen nem lehetvén érdemes férjeik által fogadott meleg szónoklat érzékeny viszonzása mellett, minden szép tetten örövendő kebel kivilágítva volt. U. W. Z.

Komárom, april 20. Szabad legyen politikai lapban is említést tenni a komáromi ref. egyházvidék f. hó 10én tartott gyűlése érdekeseb végzéséről; jelesül a vilá-gi elnök tek. ifjabb Pázmány Dénes ur, különben Komá-rom megye köztisztelendő 2od alispánja és országgyűlési kö-vete gondnokszékébe iktattatasákor, a nevelési közügyet illetleg pártolva, oly alapítványt tevén, mikép ezen egy-házvidéki iskolai tanítók legkitünőbbje 14 arannyal 's utána a második 10 arannyal jutalmaztatik évenként; — ez uttal az első jutalom Tóglási Benjámin radványi, a másik Závori Sándor nagykeszű tanítóknak íteltetett. — Továbbá ugyanazon tiszteit gondnok ur, a mostani gyűlésen, színtezzen egyházvidéki özvegy lelkésznek gyámolításukra 2000 ftot, 's t. Konkoly László táblabíró ur 1000 ftot tőkél alapítván, mivel az igaz érdem czifra szókra nem szorul, csupán a tények álljanak itt egyszerűen például felhozva.

Erdélyi Ujdonságok. Halljunk valamit a testvér hazából Erdélyből is. Az erd. Híradó szerint Se-gesvárott kartongyár állittatik egy társaság által; eddig kísérletei még csupán indító színű (azaz kék) kendők, kö-tények és kartonok előállításában sikerültek oly esziban, melly szerint a külföldi illy nemű gyártványaival versenyez-hetnek. — A mvásárhelyi reform. egyh. tanács eddigi le-ány iskolája helyett kisdudovó intézetet alapított. — A ma-rosszéki ref. egyház kerületben pedig a papság számára olvasótársaság, 's a pápi özvegyek és árvák számára gyám-intézet létesült. — Miklósvár-székben a nagyajtai erdőben a középjaitaik által elkövetett erdőfosztogatás alkalmával igen szomorú események történtek; huszonnyolcz nagyajtai la-kost t. i. a megtámadók halálosan sebesítének meg, 's a falusi jegyzőt, ki hat gyermeknek atyja 's igen becsüle-tes ember volt, egy középjaitai gyalog katona föbe lötte. 'S ime az efélék mind az erdőpusztítás következményei.

— Az éjjeli lopások, házbetörések, boltfelverések foly-vást divatoznak Kolozsvárott, martz. 27kére viradólag is boltok verettek föl. Tán a rendőrséget — ugymond az Erd. hírlap — magát és elorozták, mert különben csak még is tenne valamit a polgári vagyon biztosítására. (Ha illyes-mi nálunk Pesten is meg történik még olykor olykor, 's ámbár igen derék szemes és vigyázékony városkapitányunk van, mégis mindenütt jelen nem lehetvén, szigorú rende-letei daczára is elmondhatni sokszor: rendőr! ubi es?) O Radnán mult hó 6 és 7ke közt éjjel, midőn az egész kör-nyéket egy záporvihar csaknem előzönlé, a Benesú nevű havasi legelőn egy új radnai szélörkatoná-lakosnak két (16 és 14 éves) fia 80 darabból álló juhnyájjal egy hó-rohamtól elborított 's éltoket vesztek. — A nagyszebe-ni polgári kórház mult évi összes jövedelme 6647 p. for. 17¹/₁₀ kr. volt; kiadása 5498 frt 13³/₁₀ kr. 's így pénz-tári maradék 1148 frt 3¹/₁₀ kr., mihez a 32,162 p. for. 52³/₁₀ kr. tőkét hozzáadván a jelen pénzalap 33111 pf. 56²/₁₀ krt. tesz. — Dálnokban (Háromszéken) ritka termé-szetcsuda jött világra; egy borjú két fejvel, két derékkal, kettős balrészszel, két farkkal és csak négy lábbal, mi kitömetett, és bármely ritkasági gyűjteményben helyet fog-lalhatna. — Ugyanezen hírlap 'kolozsvári naplója' szerint K u b i n hegedűjátászó apr. 13kán hangversenyt akart adni a redouteremben; de csak akart, mert körülbelül két sze-mély jelent meg a hangversenyre, minek következtében a hangverseny elmaradt ('S így nemesak pesti nemzeti szin-házunkban mutatkozik részvétlenség a hangversenyek iránt.) — Brassóbul apr. 10kén írják, hogy ott még folyvást tél van, mindennap havaz és vihar dühöng 's olly nemű elő-jelek mutatkoznak, mintha ez évben a tavasz kiderülésé-vel a télből egyszerre nyárba történnék ugrás.

Külföldi hírek.

Spanyolország. A Castellano szerint a carlista csapatok sem megverve sem eloszlatva nincsenek. Vezérök Groc, martius 25kén Villarlengoba ment, hol az össze-hívott különféle ayuntamentóktól 20,000 realt kívánt, mi kezibe is lön adva. Katonái száma 650re megy, kik mind-nyáján fiatalok és gyakoroltak.

Krisztina királyné fogadtatásának minél fényesebbé tételére a hatóságok mindent elkövettek Madridban; de az ünnepelemben csak a hivatalban-levők vettek részt, a szabadalmú párt pedig honn, 's a köznép közönyösen ma-radt. A ministeri lapok fizetve voltak, csak hogy a nép-ben lelkesülést gerjeszsenek. Hiába! nincs több szabad sajtó, 's azért nehéz az igazságot kitudni. Maria Krisz-tina képén szomor mutatkozik, mi azt látszik tanusítani, hogy keblében aggályos sejtélem honol.

A madridi lapok telvék a szent hét ünnepeleiségeivel, mellyekben hatóságok és katonaság legelőnlébb részt vettek. Már sok év óta nem láttak Madridban olly fényes nagypénteki járdalatot, mint az idén, mellynek élén Narvaez tábor-nagy 's Benavides politikai főnök vala szemléltető. — A három hónap óta szigorú fogságban tartatott követeknek april 4ke óta ismét megengedetett, hogy családjaikkal közlekedhessenek. E szabadságnál fogva számosan látoga-ták meg a foglyokat, kik közt a mérsékpárti corteselnök Pidal is kitünik. Madoz, mondják, nemesak az alicantei zendülésbe, hanem a legközelebb felföldözött madridi, al-calai, és henaresi özszeeszküvésbe is van bonyolítva, 's egy imént elfogott dandárnokkal szoros barátságban áll. Ezen dandárnok ellen a királyi ügyész részéről halál bü-ntetése van indítványozva, Madoz ellen pedig az ehez leg-közelebb álló büntetés, 10 évi gályarabság. Ez ügy most nemsokára el fog határozatni.

Egy párizsi, sőt egy madridi levelező is azt írja, hogy M. Krisztina Don Francisco infanssal egyetértve el-határozá Izabellának a cadizi herceggeli összekelését. Azt is írják, hogy e nász már jövő nyárban fogva végrehaj-tatni; de ez egyelőre igen merész állításnak látszik. E-gyébíránt ezen ünnepelelyel is egy általános amnestia re-ményét hozzák kapcsolatba. — Guizot urnak a spanyol kormány az aranygyapjas vitézi rend díszjeleit küldé meg, mintegy viszonzásul a becsületrend nagykeresztjeiért, mellyekkel Gonzalez Bravo, Narvaez, és Benavides urak csak imént tiszteltettek meg a fracziák királyától. — Egy másik madridi levelező igen sötét színekkel festi a mostani életet Madridban, 's általánvéve Spanyolországban. Csuszás-mászás, titkos rágalom, alacsony hizelgés jöt-tek most napirendre, 's kik kevés évvel ezelőtt M. Krisz-tinát az országból kiűzték, 's ellene lapokban 's röpirat-okban leggaládább szidalmakat szórtak, most lábánál gör-nyedeznek; a moderadopárt kettős hálóval fonta körül az országot, kettős igát vetve reája; Frankhon uralkodik az ország felett az ő politikájával, 's nemsokára tán csalá-di köteleknél fogva is; Anglia pedig műkészítményeivel készül előzönlöni e hont, egy tervezetben levő újabb szer-ződésnél fogva. A frank családi kötelek t. i. onnan gya-

nittatik, mivel némelyek szerint Izabella nővérét szándékoznak egy francia királyhoz adni férjhez, mi által talán még az is elérhető volna, hogy a frank vér lépjen a spanyol trónra, mert a gyöngye egészségu Izabelnek sokan nem hosszú életet jósolnak.

A 'Verdad' szerint 15 carlistapárti szökevény fogott el Perpignan vidékén, kik elhagyva a nekik kijelölt lakhelyeket Cataloniában a régi haramügyet akarák megújítani 's rendszeríteni: úgy látszik Franciaországba fognak visszaszállítani.

Portugallia. Oportóbul érkezett telegrafi tudósítás szerint Almeida álguztatása mart. 30. kezdetett meg. Mi ha igaz, úgy nemsokára meg kell magát adnia, mert az ostromhad többre megy 4000 főnél, és mint mondják, a kormány iránt általában hü érzelmü.

N. Britannia. Nagycsütörtökön tétetek le Dublinban a James-utczában O'Connell által a 'Jakabegyház' nevü új kath. templom alapköve. Az ünnepélyen sok kath. főpap, és világi tisztos férfiú volt jelen. Ez alkalommal mondott beszédében helyesli O'Connell, hogy az irlandi papság egyetemesen ellenszegül azon tervezetnek, miszerint ő a statuspénztárból lenne fizetendő, minthogy meg van a szónok győződve, miszerint e rendszabály az egyháziakat a világi hatóságoktól illetéktelen függésbe tenné.

Husvét hétjőjén Corkban nagy ünnepélyt rendeztek el O'Connell tiszteletére. Ő több társai kíséretében érkezett. Fogadtatása valóban diadalszerű volt. Ezek tödultak össze láthatására. Más nap tisztelkedtek nála; azután gyülekezet tartatván előadá okait, mellyeknél fogva az indítványzott parlamenti billt Irlandra nézve elégtelennek tartja. Este O'Brien elnöktele alatt fényes lakoma adatott 800 terítkekre. O'Connell ismét bekére, nyugalomra és szilárd kitűrésre intette elvbarátit. Ő meg van győződve, hogy a kormány ama pártos jury itelete következtében bezárta őt; erre nézve mondá: Kerüljete minden törvényszegést; 's maradjatok mindnyájan hü repealerek, így engem börtönömben is fogtok vigasztalni.

Gregory a 'Satirist' szerkesztője fogságban ül hírlapi rágalom miatt, 's ott olly keményen bánnak vele, hogy kénytelen volt ügyvéde Wells által a londoni lordmayornak folyamodást ányújtani, helyzetének enyhítése iránt. Tintát, tollat, papirt megtagadnak tőle, nem kap könyvet, sem gyertyát, úgy hogy télen át 15—16 órát volt kénytelen naponkint sötétben tölteni. Fekhelyét kemény derékaj 's rongyos paplan képezi. Ezek következtében megbetegedett, 's mellének egyik véredénye szétpattant. Erre vonatkozó hiteles orvososi bizonyítványt benyújtván a belügyi miniszternek válasz nélkül maradt. Barátit és rokonit is csak igen ritkán szabad látnia. A lordmayor megígérte, hogy Gregory ezen folyamodását bejelentendi a belügyi miniszternek. Wells ügyvéd pedig kijelenté, ha hogy védendeze nem nyer elégtételt, magához a királynéhoz forduland, hogy tudja meg ő felsége a vadságot, mellyet alattvalói a newgati börtönigazgatótól szenvednek.

A London és Dover közti vaspályán, melly csak néhány hét óta van még megnyitva, igen nagy élénkség mutatkozik. A mart. 23án letelt héten a bevétel 2745, az erre következett héten pedig már 3581 ft sterlingre ment.

Franciaország. A Constitutionnel nagy zajt üt a miatt, hogy a katonai névtárban arrul tétetik értesítés, miszerint több ezred dynasticus melléknevet nyert. Az első dragonos-ezred t. i. ezentul Orleans-dragonos, az első lándzsás-ezred Nemours-lándzsás, a hatodik Orleans-lándzsás, az első huszár-ezred Chartres-huszár névvel fog neveztetni. Mi szerinte visszalépés az ókorba, 's elentében áll a francia nemzetegység fogalmával.

Páris 9dik kerületében parlamenti tagul az választatott el, kinek erre legkevesebb kilátása volt, t. i. a miniszterpárti Locquet 301 szóval, 581 szavazó közöl. Considerantnak, ki olly nagy reményekkel lépett fel, csak 34 szava volt. Ennek oka, hogy a lapok majd mindnyájan pártoskodtak ellene.

A J. des Debats szerint a latakiai események fölött a dipl. vitatkozások szerencsésen be vannak rekesztve, mi, mond a nevezett lap, ép úgy becsületére válik a francia követnek, ki magát erélyesen és méltósággal viselte, mint az ozman miniszteriumnak, melly készségével megmutatta, mi sokat ad Franciaország barátságára 's Europa véleményére. Hasonlót várunk, folytatja tovább a lap, Bourqueneu urtól is, ki 3 év óta olly méltán képviseli Franciaországot keleten, akár tekintsük ezt mint első rendü, akár mint cath. hatalmat.

Svédország. Az orosz udvar, a svéd király halálának hírére nemcsak hogy mindjárt gyászfutárt inditának, hanem e napokban Leuchtenberg hg is Stockholmra váratik. Ha illy rangu hg, olly nehézségeknek veti magát alá, minőkkel az északi út a s illy időszakban jár, annak oka bizonyosan más, mint pusztá udvariság. A scan-

dinav népek, kiknek igen fájt azon bizodalmasság, mellyben a megholt király az orosz udvarral állott, 's kik az új királytól nemzetibb politikát várnak, e kegyumutatókat nem aggodalom nélkül nézik, habár Leuchtenberg hg küldetésének természetes oka nem más, mint hogy ő rokon.

Duoafejelelmések. Egy belgrádi levelező következőleg ír: Bármit mondjanak is némely újságlapok a Szerbiában uralkodó és szilárduló rend, béke és jólétről, az elfogúlatlan vizsgáló mindinkább észreveszi, miszerint a politikai láthatár nemcsak nem derül, sőt naponkint sötétebben elborul. Azon férfiak, kik előbb olly nagy eselekvőséget fejtettek ki a rend felforgatásában, most koránsem mutatnak olly erőt, tehetséget 's akaratot, melly képes volna az annyira hányatott országocskának hacsak türethető állapotot is szerezni. Még mindig rettegletés 's félemlítés van napi rendszeren, holott szilárdság, mérséklet és szelídséggel kellene a pártokat összeolvasztani; a ros-zándéku árulkodást nagylelküleg jutalmazák; a hatalomtartók újabb pártokra szakadoznak, 's belátással bíró férfiak tanácsai és intésire ki sem hallgat. A mintegy 700 politikai fogoly közül hatvan itéltetett halálra. Nem akarom az olvasót a vizsgálatok minőségének leírásával fárasztani; nem említem a súlyos bilineseket, az éjenkinti botoztatásokat, 's más kínzásokat, mellyekkel vallomásokot zsaroltak; csak azt jegyzem meg, hogy az elítéltek között számos, Szerbiában közösen tisztelt férfiú van, minő például az exminiszter Rajewics, a volt tanácsosok: Gligorievics, Herbes, Tuczakowics, Sabaracz, az egykori kerületi kapitány Iwanowics Lázár, a Bogdan kapitánytól megöletett Andrejwics tanácsnok 20 éves fia, 'sat. Mondják, hogy Sándor fejdelem el van határozva ezen halálos ítélet megerősítése 's végrehajtására, 's e szerint ő kész, az egyénisége és helyzete által föllételezett azon egyetlen dicséretet: hogy mindeddig nem tanúsita ros akaratot, 's ros szívet, — koczára tenni. Aggalommal kérdezi mindenki Szerbiában: vajjon a szerb kormánynak egy bizonyos oldaláról jött azon korábbi tanács, hogy vérontástól óvakodjanak, 's Danileffsky urnak, Maxim püspök korábbi megöletése, 's az erdecsi pap minapi kivégeztése miatt, valamint a fenemlített véretelek végrehajtása ellen tett formaszerinti óvása képes lesz-e a pallost az áldozatokról elfordítani? A tanács a leendő végzemény iránt tanakodik; de a fejdelem 's tanács darab idő óta nem legjobb lábbon állanak. Milly alárendelt helyzetben van a szerb kormány a porta ellenében, újabb kitünt; egy török Belgrádban fényes nappal az utcán levágott yataganjával egy szerbet; a panasza az választotta a kormány: a megsértettnek ki kellett volna térnie a török elől; miatta most a törökökkel nem lehet zetlenkedni. Maga a fejdelem is kerülni látszik a törökökkel lehető összekezesanást, lakását a külváros legszélsőbb szélén megvásárolt házba áttenni szándékozván. Az új lak-széki választott ház erős fallal van körülvéve. — Végül még meg kell említenem, hogy az 1842ben Szerbiából kiűzött árftalan ausztriai alattvalók számára kért kárpót-lás az ausztriai közbenjárás daczára is mindeddig nem teljesítetett.

Törökország. April. 3káról érkezett hírek szerint a fővárosban rendkívüli kényszerített katonaiállítás történt, mire az erőszakosan elhurczoltak nejei bősziölve fellázadtak, Ali és Riza pasákat megtámadták, 's letépték ruháikat. Elvárjuk, mi fejlik a dologból; minden esetre érdekes, ha már a török asszonyokat is vitézi szellem szállja meg.

Görögország. Athenai hírek szerint martz. 30kán a király letéve az esküt az alkotmányra, 's elosztalá a nemzeti gyűlést. Számos rendjel osztogatott és sok előléptetés történt. Egyébiránt mindenütt a legnagyobb lelkesedés és öröm uralkodik a szerencsésen befejezett munka fölött.

Északamerikai egyesült státusok. Híre szárnyalt New-York és Washingtonban, hogy Texasnak az északi államokhoz leendő csatlakozása iránt már aláíratott az egyezés, vagy legalább minden órán várja az aláíratást.

A Texas iránti kérdés, mikép az a hírlapokból kitünik, az egyesült státusok lakosainak minden osztályát igen élénken érdekelni látszik. Az ellenzők leginkább azt emlegetik, hogy Mexico hadat fogna izenni azon esetben, ha Texas az unioha foglaltatik, sőt Franciaország és Anglia is ellenzőleg lépének fel. Az eszmét pártolók pedig leginkább azon jogelvet hozzák fel, hogy Texas, miután független státusnak elismertetett, teljes joggal bír függetlenül cselekedni is. A csatlakozást Tyler elnök kiválólag pártolja; de Webster és barátjai mindent elkövetnek a terv megbuktatására. — A vámszabásban módosítások, 's főleg

alábszállítások fognak létesítetni; némely részletesb pontjai az e tárgybani bizottságnak ezeket határozzák; gyapjagyártványok váma becsérték szerint 40ról 30 petre, 's némely fajtakra nézve 20ra szállítatik; kész ruhák váma 50ról 30 petre száll; gyapokészítményeké 25re 50 sőt 150 helyett; selyem-gyártmányoké 20 petre 2 1/2 dollár helyett fontjától; vasrudak 15 dollárt fizetnek 17 helyett tonnájától, henger vas fizet 20 dollárt 25 helyett, sínvas 10 dollárt 25 helyett; varrótüsk 30 pctet; aczélművek 25 pctet 30 helyett; minden üvegtermék 30 pctet fizetnek, kivéven a tükörüvegeket, mellyek higanyzatlanul 20, higányzottan 25, egyszersmind foglalványozva 30, 's minden fényüzei poharak is 30 pctet fizetnek; porcellán fizet 20 pctet 30 helyett; kalapok 25 pctet 35 helyett, borok 30 pctet.

Hajti. Saint-Marc városát febr. 25. 26. és 27ik napjain a föllázadt hadsereg kirabolta. Az alkotványzó gyűlés Herard elnöknek egy követség által kijelenté, mikép kész őt korlátlan hatalommal felruházni a csendnek az országban visszaállítására.

Társasági 's egyesületi közlések.

Kisfaludy-társaság. A magyar népdalok, hagyományok, mesék, mondák ügyében a Kisfaludy-társaság részéről hírlapok útján közzé tett felszólításnak már eddig is kivánt eredménye lön a n. é. közönségben, alulirhoz több felől érkezvén küldemények, mellyek azon reményre buzdítanak, hogy a szép czél el fog éretni 's költészetünknek olly forrás vagy legalább segéd-kutató nyilandik meg, melly a magyar nép eredeti 's idegentől ment szellemét leg-hivebben fogja tükrözni. Kötelességül érezzük, egyszersmind több érdemes honfiak részvételének kikérésével, elősorolni a t. cz. küldők eddigi névsorát, ugymint: Kelecsényi József küldött 13 darabot; köztök egy pár regedalt is. — Füzes-Gyarmathról Szakál Lajos beküldé Huszár Lajos gyűjteményét, benne 17 dal. Ugyanazon vidékről H. G. néhányat töredékekben. — Piry Czirjek érsekújvári prof. 36 dalból álló gyűjtemény, mellyeket különböző helyeken és vidékeken hallott. — Szabó Dávid 30 számot megütő derék dalokkal segíté a vállalatot. — Haas Mihály 21 dalt küldé, többnyire baranyai híres rablókról. — Gr. D. V. 50, saját színü és modoru dallal járult az eddigiekhez; köztök néhány különösen szép és valódi népköltészetű kincs. — Nyájasdi (hiheltőleg álnév) egy mondat küldé Buda haláláról. — Dröbrentei Gábor k. tanácsos székely népdalgyűjteményt ígért. — Erősen reméljük, hogy e gyűjteménnyel még nincs bezárva a küldemények sora, noha kezdetnek ez eddig elég, 's köszönet a buzgó gyűjtőknek! Figyelmeztetjük egyuttal érdemes beküldőinket a régi kalendáriomokra, mestergerendai könyvekre, mellyekben leginkább lehet találni efféle hagyományokat, ereklyéket, valamint arra is kérjük, hogy a dalokat magok eredeti pongyolaságukban méltóztassanak hozzánk szállítani. Költ Pesten, april 17. 1844. — Erdélyi János, titoknok.

Kisfaludy-társaság. Erdélyi János titoknok hosszabb időre külföldre utazván, a társaság megkerésére Garay János vállalta fel hivatalát; minél fogva, addig is, míg más intézkedés nem történik, a kikért népdalok és mondáknak, úgy egyéb a Kisfaludy-társaságot illető leveleknek és küldeményeknek is, a nevezett titoknoki helyetteshez (Curi utca, Trattner-Károlyi ház 2ik udvar 2ik emelet) intézése kéretik. Pesten, a társaságnak apr. 21, tartott üléséből, 1844. S ch e d e l F., igazgató.

Pesti műegyesület. Azon t. cz. részvényes urak, kik e f. és a következő évekre aláírás útján már ezen egyesületbe léptek, tisztelettel kéretnek, hogy e f. 1844 évre járó 5 pfti részvény-dijaikat, az egyesületi pénztárnok Klausz A. L. urnál, a városi színházépületbeni tükörtárban minél előbb letenni, 's részvényüket átvenni sziveskedjenek. Midőn pedig ezen egyesület munkálkodásai főczéljául a művészet szeretetének honunkban terjesztését, és az izlés nemesítését tüzte ki, azon meggyőződésből, mint vezérelvből indult ki, melly szerint ezen közhasznú intézet hazánkban nemcsak fő, hanem valamennyi nevezeteseb városában is annál élénkebb részvétellel fog pártolhatni, minél inkább törekszik az egyesület, egy becses műlap évenkinti kiadása 's a jelesb művészekről vásárlandó képeknek az egylet tagjai közt kijátszása által a főnebb érintett közérdeket az intézet részesei magán-érdekeivel összekötte előmozdítani; — ennél fogva minden műbarátok és műkedvelők ismételve felszólítanak, hogy ezen egylet szép kifejlődését gyarapodó virágzását, hozzájárultokkal — minő részvétellel a külföld dicsekszik — hazafiulag elősegíteni méltóztassanak. Végteére ezen egyesület igazgatósága minden műbarátot még arra figyelmeztet, hogy az egylet által, bécsi professor Waldmüller „a jövő sejdítése“ czim alatt, 's a legutolsó műkiállításban köztetsést nyert festvénye, ezen évi műlapul választatott, mellynek aczélba-metszésével

európai-hírű művész, bécsi professor Stöber Ferencz, megbízván, ő ezen benne helyezett bizalomnak, mind a művészetet, mind az egyet várakozását illetőleg tőle ki-
telhető tökélytel megfélelni örömmel ajánlkozott. Közli
Ritter Sándor egyesületi titkár.

Iparegyesület. IV. Egyesületünk czéljának, mely hasznos és kivált iparköri ismeretek terjesztésében áll, elérésére már alapszabályilag is egy eszközzel, egy olvasó terem is ki levén jelölve: midőn ennek megnyitására és czélszerű olvasmányokkal ellátása felől gondoskodánk: itt is találkoztunk segedelmezésekkel. A Wiener Zeitung, Journal des österr. Lloyd's, a Pesti Hirlap, a Zollvereinsblatt, a Merkur, továbbá Török János urnak szívességéből a Magyar Gazda, ifj. Szabó Pál ur kedveskedéséből a Moniteur Industriell, mind ajándék-lapok asztalunkon. Könyvtárunk felállításához több munkákkal járultak: Dr. Gall Lajos ur, ki becses dolgozatiból egy-egy példánnyal szolgált; továbbá Dr. Vállas Antal, professor Rammershoffer Valerián, és Beszedes József mérnök urak. — Glatz János ur, gyógyszerész és vegyterménygyárnok pedig számosabb könyveket kölcsönzött használatul. — A felebb említett folyóiratokon feül, mi még más huszat rendelvén meg, 's ezek közül több már rendszeren járván is; továbbá több önálló munkák is fogván általunk megvétetni: ezennel szivesen híjjuk meg az egyesület részvényeseit az olvasó terem használatára, mely nekik, egyesületi alapszabályaink értelmében, ingyen áll szolgálatukra. 'S miután merjük állítani, mikint, ha egyesületünk a tagoknak ez egyetlen jogoknál sem volna több élvezetük, evvel már annyit nyernének, mennyiben két forintért évenként sehol másutt nem részesülhetnek: reméljük, hogy kivált a helybeliek nem mulasztandják el, már csak az olvasó terem, 's annyi hasznos 's jelszerű iparköri tárgy olvasmányai kedvéért is, tagtársaink-
ul iratni be magokat. Az igazg. választmány rendeléséből. Cs a n á d i jegyző.

Kassai jótékony nőegylet. — Már 6ik éve, hogy ezen nőegylet fen áll, 's ez lenne az utolsó, melyre az egyet üdvös vállalatnak biztosítását a tcz. közönség egy részétől aláírás útján nyert adakozásban bírja. Ha visszaillesztünk a város előbbi állapotjára, vissza az egyet buzgó fáradozásának áldásdús eredményire, mely nem kevésbé korlátolt körülmények, mint legkitartóbb buzgalmat is lankasztó nehézségek közt ritka állhatatossággal kiküzdött, hálás tisztelettel kell azon emberbarátok nemes kosszorujára tekintenünk, kik egy részről azon önfeláldozó szeretetre, melynek egy czélszerű szegényi 's munkaház, valamint 4 példány-
nak ismert kisdedovó-intézet közzöni létét. Ha e két intézetnek, valamint az ezekkel kapcsolatba hozandó, 's már némileg meg is kezdett árvaház korszerűsége és szükséges-létére figyelembe vesszük, lehet-e hinnünk, hogy ezen, mindenki-
nek saját tehetőségéhez mért pártfogás, mely eddig is már oly örvendetesen gyümölcsözőt, e 6dik évvel megszüntjük? — Ki azt hinné, hogy a kassai t. cz. közönségnek azon része, mely e jótékony egyletben tevéleges részt vón, 's mely minden jó 's hasznos ápolására kész hajlamát minden alkalommal példásan bizonyítja, csupán az, különben is szabad akarattal tett kötelezés által vezethető vala illy jótékonyaságra, az nagyot vétele igaztalan ítélletével a méltányosb bizonyoságot nyújtó tapasztalás ellen is. Ki ns Kassa városának műveltebb közönségét ismeri, az föl sem tehetné, hogy mit példás részvét gondallt ápolat 's épített, azt hideg szűkkeblűség által eldőlteni, pusztulni engedje. Számtalan könyv lesz még e nemes egyet választott tagjai által letörölendő, melyet gyakran nem okozott kínos inség facsar ki! mert szegényink mindig lesznek, tágas pálya nyílik még e ns egyetnek a felebaráti szeretet mezején, melyről lelépnie nem lehet, a nélkül hogy kezdett nemes művét, még tökéletlen karban félbenzaskasztván azt, enyészetenek indulni engedje. Minthogy a fának is becsét gyümölcséből itéljük meg, szabad legyen a mult évi számadásból, mint az mult h. 18án tartott közgyűlésben kihirdettetett, némely adatokat az olvasó közönséggel rövid kivonatban közlünk. A szegények és munkaház pénztára. Rendes bevétel: Pénztár maradvány: 1367 fr. 49 kr. váltó: aláírás útján a két kerületből: 6341 fr. 41 kr.; rendkívüli utakon: 3866 fr. 50.; egy kölcsön: 3250 fr.; az intézetben készült posztokért: 16857 fr. 1 kr. összesen: 31,493 fr. 23 kr. Kiadás a szegények tartása, ruházat 's az intézet egyéb szükségere: 8275 fr. 22 1/2 kr.; posztokészítésre: 22593 fr. 29 1/2 kr. össz: 30868 fr. 52 kr.; pénztármaradvány: 324 fr. 31 k. Az intézetben kívül segedelmezésben részesült 40, az intézetben pedig mindennel ellátott 82 szegény, (22 férfi, 60 asszony) 72 rom.kat, 3 egyes.gör., 7 ág.vall.; korukra nézve 40 éven alul 9; 60 alul 25, 80 alul 5 egyed. 's egy 107 éves asszony. A Ferdinand nevű kisdedovó-intézet pénztárában bevétel: pénztármaradvány 13 fr. 58 kr.; kamatokból: 956 fr. 6 kr.; rendkívüli adományokból: 101 fr. 15 kr.; össz: 1071 fr. 19. kr. Személyzet fizetése: 753 fr.; némely szegényebb kisdedek tápláltatására 39 fr. 20 kr.; könyvtár, játékszer 's

egyéb kisebb kiadások: 277 fr. 50 kr.; össz: 1070 fr. 10kr. Az intézet kamatozó tőkéje 12,685 fr. váltó. Az intézetben 1840 jul. 15 napjátul; melyben az megnyitott, 555 kisdedovott meg, köztük 319 flu, 236 leány; 496 rom.kat. 18 egyes.görög; 24 ágost; 10 helv.; 6 izraelita.

Igénytelen javaslat.

A polgári őrhad szabályozása tárgyában.

Az ég ne adja, de a vérző hadak pályatére e hon ismét lehet. Virasztani kell.

Századunk 1844. 2. szám.

A jelen országgyűlés nagy figyelmet fordít a királyi városok rendezésére, az e tárgyban alkotandó törvényről várja az iparnak és kereskedelmi értelmiségnek kifejlődését, és a negyedik status — ha már csakugyan e mindenféle tekintetben eldarabolt tarka honban annyi statusnak kell fenállani — megizmosítása, a nemesi rendnek ahozi simulása által hiszi a birodalmi gazdagság és személyes bátorság egyik kútfőráját előteremthetni, 's méltán.

Midőn az érintett rendezést tárgyazó törvényjavaslatot a kerületi választmány kidolgozta, gondos figyelmét mi sem kerülte el, a mi csak a városi hatóság fokozatait érdekli, 's így gondoskodott a polgári fegyveres erőről is, de csak amugy futólag; valódi komolyan, mint a tárgy fontossága megérdemelné, sem a kerületben, sem az országos ülésekben nem tárgyalatott. És pedig ha minden a királyi városokban létezhető tárgy rendezve leendő, de a polgári őrhad rendezetlen maradand, és senki annak szabályozására figyelmet nem fordít, úgy a polgári állományok egy nagy tényezője rendezetlenül, 's így az egésze káros-halású silányságban tepsedend, mert a milly állapotban most létezik, 's némely városokban létre jönni készül, nem maradhat. Hasonló az most egészben egy rendezetlen folyóhoz, melynek összevissza kuszált ágai elhanyagolva csak büntések-posványokat képeznek, haszontalan költséget, hasznot semmit, ellenben kárt mennyit okoznak!

Mielőtt a polgári őrhad átalakítása tárgyához közelebb-ről szólnánk, legyen szabad e tárgytól némileg eltérve a mult időkre pillantanom vissza.

Midőn hazánk 's nemzetünk részint saját ereje, részint a külföldi segédkeze 's fegyvere által kibontakozott a csúfos török rabigából, lassanlassan át kezdő látni, hogy a feudális országos védelmi rendszer, úgy mint volt, egy batkát sem ér, mert az vitte Hunyadi Mátyás király elhunytá után az egész magyar állományt a súlyosító örvénybe, beléegyezett a nélkül, hogy az időhöz 's annak haladtával mindinkább fejledező hadtudományhoz alkotmányilag alkalmazná védelmi rendszerét, minden ovatosság hanyag elmulasztásával az állandó és szabályozott fegyvereserő felállításában, és mintegy kifáradva, a sok haszontalan czélszerűtlen vért 's költséget egyenlően pazarló hosszú tusában kipihenés végett kaczagányára heveredett a nemesség, eltérve dícső és magasatos rendeltetésének ösvényéről, a hon védelmét azokra bízta, kiket az alkotmányilag nem illetett 's nem is érdekelt, 's megelégedett azzal, ha a szunyadozók közül néhány eluntában a honvédők sorába állott, de csak azért, hogy ott vezető és parancsoló lehessen, a nélkül, hogy a vezető és parancsoló szerephez lényegesen tartozó tudományokat, magát vezetni hagyó és engedelmességet tulajdonokot magáéva tette volna; így nem csoda, ha időről időre mindinkább gyérbert lett az oly magyar hadvezérek száma, kik európai hírré vergődhettek, 's a harczerén stratégiai készséggel tündöklöttek volna. Feljegyzett ugyan a historia az állandó katonaság alkotása után a török, porosz és francia hadjáratokban számos hőstettet, melyeket részint egész magyar hadak, részint egyes magyar harcziak magokat kintütelve — végbevitték, azok nevei a hősök évlapjain csillogatásban ragyognak, de azok jobbadán mind alárendelt szerepet játszottak; szóval: hon sabreur-ök elegenden voltak közülök, de annál kevesebb general en chef. Ezt ugyan min- és mások ámitásával hatalmasabb befolyásnak szereltük tulajdonítani, de tegyék mindazok szívökre kezöket, kik a hadi pályán magasabb fokra nem vergődhettek, kik hadak vezérletével meg nem bíztak, 's mindazok, kik hamar ráunva, mert a sült galamb nem repült szájköbe, oda hagyták a katonaságot, tegyék kezöket szívökre 's vallják meg őszintén a me a c u l p á t.

A törvényszabta nemzeti erői felkelésre szólított ugyan néhányszor a követelő idők, de ismét valljuk meg őszintén: megfélelt-é az hivatásának? okait a nem-nek most fezzetelni nem vág körömbé, de annyit bizonyossággal állíthatok, hogy a hajdani híres magyar fegyvereserő lassan lassan elveszté tekintélyét, 's most már annyira tönkre silányult, hogy szoros értelemben véve 's alkotmányilag tekintve, végképen elpusztult, és a hadias szellem annyira elköresült a nemes rend keblében, hogy azt most akármi más egyébre inkább használhatni, mint a hon védelmére, mint a közbátorság fenartására. Az ugynevezett vitézlő rend milly gyáva lealacsonyodásban sínnylik, több példa bizonyítja; ne emlitsünk többet a Hóra pörhadánál, vagy a gyászemlékü cholera alatti zempléni zavar gánsnál gyáván hagyta magát fojtogatni, legbaromibb kintatni, 's halálra sanyargattatni a vitézlő kiváltságos rend, a nélkül, hogy saját védelmére összecsoportozni, fegyvert fogni 's erőt erővel visszaverni képes volt volna! Az állandó katonaság fölléte nyomható csak le a zavargókat, állíthatá vissza a nyugalmat, az állandó katonaság, melyet oly igen szerelünk szószékünkön szájhűsileg leszólni, melynek közbenjötté nélkül pedig kissé számosabb zsvány-csoportot sem vagyunk képesek elfogdosni, alkotmányunk oly nyomatékos szabadságot, tisztújításainkat t. i. és közgyűléseinket rendszeren tartani. Hogy hadias elfajulásunkat tetőpontjára esigázzuk, mindent elkövetünk, hogy Ludoviceumunk, hova menekülni oajt a száműzött magyar hadtudomány, létrejöttét mindörökre gátoljuk. Ne engedje a népek istene, hogy fajtánk a hadtudományok elhanyagolását, a hadias állapotból végképeni kivételközést végre megsirassa, mert bizony bizony mondom

nektek hogy a fenyegető veszélyt fejetekről eltávolítani előbb utóbb csak az leendő képes; jaj annak pedig, ki a vihar komoly pillanatában saját erejében nem biztatban, idegen segílyre szorult; mert írva van, és jelen korunkban is az afrikai, cserkeszi és chinai események tanúsítják, hogy a hódítások kora még le nem tűnt, 's nem fog letűnni, míg birni édes lesz.

A mondattakból kiviláglik, hogy a kiváltságos status körében a hadügy egészen megbukott; most már az a kérdés: megbukottan hagyassék-e oly ügy, mely nélkül nincs boldogság? mert a háború fájdalom olyas valami, mely oly régi mint az emberiség, mely Kain és Abel vérengzései óta mindinkább nagyobbul alakban lélezkint átszővődve a világ történetén, korunkig hat; ha csilapítva békekötések által több éven át nyugszik is a fegyver, de annál nagyobb elkeseredéssel öldöklővé válik a legyőzött markában, minő arányban nyomja őt a teher, melyet a győzelmes gögjtől elfogadni kénytelen volt. Ki áll jót a jövendőkért? Ki áll jót azért, hogy a pyrenei félsziget befurongásai, az aldunai tartományok abnorm állapotban helyzetetésök nem rejtik-e magokban a hosszabb háborúk kicsirázó magvát? nem fognak-e azok oly közönségesse válni, oly hosszúra nyúlni, mint a 30 éves — a spanyol később ausztriai örökösölési, végre a francia nagy forradalomra következett 25 éves, életre halálra küzdött — végtelen nyomorral párosult háborúk? A ki csak a nemzetek történetét figyellemmel olvasta, a ki csak megismeri ama szent igazságot, melyet Müller János — nem katoná létére is — kimondott „a hadtudomány királynéja minden más tudományoknak, mert ezek csak amannak ótalma alatt virágozhatnak, a hadtudományok terjedése és hanyatlása egy nemzet történetében mindig jellemző korszakot képez.“ Ha Müller János bölcselkedő történetírónak állítása igaz — ki bizonyította be még az ellenkezőt? — úgy mi magyaroknak elszomorodva kell magunkba térnünk; mert hinnünk kell, hogy nemzetünk végvonaglásban szenved, halála bizonyos, ha csak ki nem vetkezünk rabulistikai jurisprudentiánkól, komolyabban nem tekintünk oda, hogy quid consilii? mert higyük el mindnyájan — kiknek csak hivatásuk nemzetünk átalakulásán közre munkálni — Savoyen Eugen herczeg tábornagy mondatának valóságát, ki színt oly ügyes diplomata mint hadvezér volt: „a pragmatica sanctiót — ezt tanácslá ő tudniillik a leány-örökösé jövendő-jén aggódo császárnak — százezer fegyveres inkább fentarthatja, mint akár mennyi diplomatai egyezkedések“, és ne hagyják elbukni végkép hadügyünket, ne képezljék azt, hogy mivel a magyar nemes születeti katoná, már minden meg van nyerve, mert sokkal inkább szükséges: minő katonák vagyunk, mint a pergament, és ha már ugyan végkép háttérbe szorítottak hazánk eddigi védelmi-rendszere, hamar a kiváltságos rendben végkép elenyészik nemzetünk hadias szelleme, vessenek egy pillanatot a városok rendezésénél a polgári őrhadra, adják át az elhánt fegyvert a polgári rendnek, melynek tán még van jövendője hazánkban, de adják át úgy, hogy az új fegyveres erőre a legkomolyabb pillanatokban is a fejedelem és nemzet egyenlőn támaszkodhassék, szerkezetében czélszerű, hatóságát megosztva az állandó haderővel nyomatékos hivatásának megfelelőhessen. Háború idejében az állandó katonaság táborba-szálltával derék tartalék seregnek tekintethessék, és ha isten is úgy akarja, valahára törzsöke lehessen a majd talán létrejövendő nemzeti őrhadnak, mely az alkotmányos monarchiák institutumai közt oly magas fokot áll.

Tapasztalás bizonyítja, hogy a város lakosainak mindig hajlamuk volt, 's van most is a fegyverviseeléshez, meglehet tán némileg hűségéből, 's katonasági-játék-szeretetből; de nem tesz semmit, mert jó törvényes intézkedésekkel e fejledező hajlamnak üdvös irányt adhatni; megkönyveink is mutatják, hogy a nehéz 1805. és 1809ki hadjáratokban nem haszná-vehetlen pótléka volt a fegyveres polgárhad az országból kitakarodott katonaságnak. (Vége köv.)

Hírlapi kulások.

Pesti Hirlap (345 sz.) „Telekdj II.“ Pulszky Ferenczöt; melyben előre bocsátván, milly nehéz idők járnak a szűzvállas nem adózókra, mivel minduntalan más eszméje bukik fel a közös teherviselésnek, szinte említi, mi már annyiszor taglaltatott, hogy a subsidiummal megüünk semmire, mert három évre ajánlott, pontatlanul befizetett pénzzel lehetetlen nagyobbserü vállalathoz fogni. Elősorolván a lehető papirospénz több ingtag forrásait ismét arra tér, hogy kölcsön szükséges, már csak azért is, mert az indirect adó rendszere nem növeli az ország pénzalapját, 's közvetlenül nem gátolhatja közelszegényed/sünket. Azonban a kölcsön ellen többféle nehézség hozatik fel, a pálya sikamlóssága, a pénzkezelésre megkivántató pontosság és hűség, a kamatok biztosítása 's az ezzel járó nehézségek. A pálya csak úgy sikamlós, ha a pénz rosztul kezeltek; fel kell pedig tenni, hogy vannak még emberek hazánkban, kik milliókat is hiven kezeljenek, 's így a másik nehézség is megszűnik. Említ azonban ő két körülményt, mit feledni nem szabad; egyik, hogy ezen egész telekdj terv létesítése birtokviszonyainknak tetemes változását, az ősiség iránti kérdések tisztába hozatalát feltételezi, mi rögtön nem remélhető, mert az ősiség nem lehet egy tollvonással eltörlni. Másik az, hogy a forgalmi pénz rögtön megszáporodása minden birtok 's áru értékét rögtön megváltoztatná, 's az értékek ingadozása által a magánosok viszonyaiban nagy zavart szülné. Ezért javasolja, hogy egyszerűen nem száz milliót, hanem például csak harminczat,

három év múlva ismét harminchat, 's hat év múlva ismét harminchat kellene kölcsön felvenni, mi által a veszélyes értékingadozás akadályozható.

Jelenkor (32. sz.) Bevégzi a minap kezdett „Váltótörvényt pályája” czimű cikkét a több oldalról említett hallott, 's összeszedett javaslatok elősorolásával.

Nemzeti ujság. (32. sz.) Nevelésügy II. Ezen cikkben is azon alapszeme szövődik keresztül, hogy a nevelés

vezérlése az egyházat illeti, 's ez ismét többféle hivatkozással történeti alapokra, 's a protestánsok helyzetére, többféle idézettel gyamolították, melyeknek némelyei egyenesen a protestánsok ellen irányozták. — Csak azon rövidke észrevételt legyen szabad idejegyezni, hogy itt is üdvös, mint minden dologban, distinguálni; mert valamint nevelés és oktatás egymásba forradt, 's mégis egymástól különböző két dolog, úgy a nevelésnek is van-

nak több oldalai; azért ha mondatik, hogy a vallási nevelés vezérlése az egyházat illeti, az ellen senkinek sem lehet kifogása; de hogy a nevelés egyáltalán, minden körü nevelés csak egyedül az egyházat, egyházi személyeket illethessen, minden mások kizárásával, az talán kissé nagyon is messze terjedő állítás volna.

Szerkesztő: S z e n v e y J ó z s e f.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

12222. Szathmár vármegye csődtörvényszéke jelentése szerint, vagyonaiban megbukott idősebb B e c s k y L a j o s ellen csődület indított, 's a hitelezők megjelenésére f. é. június 10ik napja határidőül tüzetvén ki, ideiglenes tömeggondnoknak Korda Lőrincz tb., perügylőnek pedig Koroknay György tiszti alügyész nevezetett. Költ. bójtmáshó 26án 1844.

12244. Arad városa tanácsának felirása szerint, vagyonaiban megbukott Manheim I z s á k helybeli zsidó kereskedő hitelezői csődületének határnapja f. é. június 11kére tüzetvén ki, pergondnokká Lukácsy János ügyvéd, tömeggondnokká pedig Markovics József tanácsnok nevezettek. Költ. bójtmáshó 26án 1844.

12245. Arad városa tanácsának felirása szerint vagyonaiban megbukott ifjabb nemes B e k é n y i G y ö r g y hitelezői csődületének határnapja f. é. június 11re tüzetvén ki, tömeggondnokká Heim Károly tanácsnok, perügylőül pedig Lázár Konstantin hités ügyvéd nevezetett. Költ. bójtmáshó 26án 1844.

13109. Tolna vármegye törvényszéke jelentése követ-

keztében, Baitek József 's neje Gergelyi Katalin högyészi lakosok hitelezői megjelenésére f. é. június 24ik napja tüzetvén ki határidőül, 's tömeggondnoknak Füglein Mihály högyészi jegyző, perügylőnek pedig Tóth István tiszti alügyész nevezetett. Költ. Sz. Györgyhó 17én 1844.

Kötelezvény- és adóselevé- semmisítés.

11828. Sáros vármegye kapitvári Kapu Imre és Gábor testvérek folyamodásuk következtében egy 1824ik évi ápril 2án 2000 v. fról kiadott, 's a mondott folyamodók atyjok néhai kapitvári Kapu Nep. Janos es. kir. kamarást szvenvedőleg, agg-teleki Bujánovics Vinczét pedig keresőleg, továbbá ugyanazon évi augusztus 27én 500 p. fról kiadott, 's a fenmondott néhai kapitvári Kapu Nep. Jánost szvenvedőleg, Hollaender Márkust pedig keresőleg illető kifzetett, de ki-tábláztatás előtt elveszett kötelezvényeknek megsemmisítését országserzte hirdetteti. Költ. bójtmáshó 26án 1844.

11839. Beszterce városa tanácsa Boltar özevgyét szü-letett Hamza Zsuzsánnát szvenvedőleg, a helybeli kórházat pedig követelőg illető 1840ik évi majus 23án és augusztus 11én egyenkint 40 p. fról kiadott 's azon évi augusztus 12ik

napján betáblázott, de időközben eltévedt két rendbeli adóselevé megsemmisítését országserzte hirdetteti. Költ. bójtmáshó 26án 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

4611. Gáál Ferdinand, kinek tartózkodási helye nem tudatik, az ellene Umsorg József 1000 p. frt iránt indított váltóper tárgyalására f. é. majus 29ke reggeli 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg, azon esetre pedig ha a fen-küzött időben meg nem jelenék, 's ügyvédet sem rendelne védelmére, gondnoknak Csolnoky Imre ügyvéd a Vt. II. r. 214. §a értelmében ezennel kinevezetik. Költ. Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. évi ápril 18án tartott üléséből.

4422. Miután Steiner Józsefnek az ellene Kramer Fülöp által 430 p. frt iránt indított váltóüggybeni idézéséről, a megkeresett brüni Váltótörvényszéki f. é. április 10ig mint e végre küzött határnapig válasz nem érkezett, nevezett Steiner József alperes f. é. április 24kén reggeli 9 órára az érdeklött ügy tárgyalása végett a Vt. II. r. 213. §. értelmében ezennel idézettek. Költ. Pesten a k. e. b. V. törv. szék 1844. évi ápril 15én tartott üléséből.

(*97) Epen most jelent meg és Emich Gusztáv könyvkereskedésében (Pesten, a kigyó- és ur-utca szegletén, Budán a hajóhidnál) 's általa minden hiteles könyvárusnál kapható: **„Természettörténet”** műtudományi jegyzetekkel a tanuló ifjuság használatára alkalmazá Dr. Peregriny Elek. Kiadta **Olmicer József.** Második kiadás 30 kr. pengő pénzben.

(*98) Trattner és Karolyinál Pesten, úri utca 453. és minden könyvárus- és könyvkötő uraknál találhatók: **Hármas-Kis-Tükör** Legeslegújabb kiadás, **Tíz Toldalékkal:** 1) Az ausztriai Császári Birodalom rövid ismertetése geographiai tekintetben. 2) A Szentföld vagy Palaestina leírása. 3) Gazdasági Kis-Tükör. 4) Mezei Rendőrség. 5) Arany-ezüst-pénzek. Mértékek. 6) Kis Levelező. 7) Magyar Helyesírás. 8) Életszabályok, ifjak számára. 9) Egészségi szabályok. 10) Erkölcs-regulák. — Nagy Sadrét — 25 árkus, ára borítékba fűzve 30 kr., kötetlen 24 kr. pgőben.

(*91) **Lakváltoztatási és mű-jelentés.** Van szerencsém az igen tisztelt közönségnek és különösen pártfogóimnak tudokra adnom, miszerint sokszori főlészóltatás következtében, előbbi lakásomat más, a fogorvosi gyakorlatra egészen alkalmassal cseréltem föl. Távol atul, hogy azok fogásait utánozám, kik szakadatlan hirdetésekben mindig új találmányokkal dícseszkének, 's az ily magokrai figyelmeztetés által a közönséget edesgetni vélik, inkább azon hiedelemben vagyok, hogy az ily fogások a valódi művészetet lealacsonyítják, 's hogy a műteteleknek önmagoknak kell magokat ajánlaniok. Midőn az igen tisztelt közönségnek, mely engem fellengős jelen-tések nélkül is bizalmával megajándékozott, legfőbb köszönetemet nyilvánítani el nem mulaszthatom, egyszersmind oly biztosítással ajánlom magamat, miszerint minden uja t, mi csak a szájbetegségek- és mesterséges fogak behelyezésénél legjobb sikerűnek bizonyult, használni fogok, egyszersmind nálam, a közteljszettel fogadott angol ásvány-fogakat adús választékban megkaphatni, melyek mind egyes fogakul, mind egész fogsorokul különösen alkalmazhatók, és melyeket eddig a mesterséges fogaknak még egy faja sem mull fölül, miért is az igen tisztelt közönségnek teljes joggal ajánlhatók.

Ij. B. ö f f l e r, fogorvos.

lakik mostantul fogva a józsef- és színházterekre sarkalló Muratylfélszigetközében, az első emeletben.

(A rendelő órák naponkint 9 ól 12ig és 2től 5ig tartanak)

(*92) **Gabona-árverés fog tartatni.** A kir. közalapítványi bánási javak kerületében, f. 1844ik évi majus 7én Csákován, a részerint Csákován, részerint Nagy-Kövéresen fekvő 3400 p. mérő kukoriczára. — Majus 9én, a temesvári Józsefvárosban lévő kasznári lakban, részerint Temesváron, részerint Csákován fekvő 3600 pm. tisztabuzára; — 8500 pmérő kétszeresbuzára; — 1480 pmérő árpára; — 7480 pmérő zabra; és 150 pmérő kölesre. — Julius 2án pedig, ismét Csákován, szinte 3400 pm. részerint Csákován, részerint Nagy-Kövéresen fekvő esővas kukoriczára. — Melly árverések, a szokott bánatpénzek megkivánása mellett, mindig pontban délelőtti 9 1/2 órakor fognak kezdődni. 3-3

(*93) **Hirdetmény.** 1-3 A nmg magy. kir. udv. Kincstárnak 1844ik évbén ápril 17én 13438. szám alatti kegyes rendelménye következtében a marmarosi kir. kincstári igazgatóságul megürült urbéri és erdészeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kívül, évenkénti 72 mázsa széna, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő zab, 15 öl (tüzifa és 40 frt rétdij van összekapcsolva, a csődület határnapja ezennel f. 1844ik évi majus 15ik napjáig tüzetik ki. — Azon egyéneknek, kik az érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelezőgökben álland a rendesen végzett bölcselkedési és mérnöki tudományos pályáról, és etele oklevélről, nemkülönbén az urbéri méréséknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a magyar, német, deák- és valamelyi tót nyelvrnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyítványokat előmutatni (azon észrevétellel, hogy oly egyénekre, kik egyszersmind az erdészeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat bebizonyítani képesek, különös figyelem fog fordítatni) 's ezen czélra a szükséges bizonyítványokkal ellátott kérelmeket közvetlen a marmarosi kir. kincstári igazgatóságul a fenidézett határnapig okvetellenül benyújtani, mint-hogy a később érkezendő, vagy a megkiván-tató csatolványok nélkül benyújtandó folyamodások, tekintetbe nem véthetnének. — Az országos kir. építési főigazgatóság által. Budán, ápril 18dikán 1844dik évbén.

(*94) **Hirdetmény.** 1-3 A nmg magy. kir. Kincstár rendelkezéséből közhírré tétetik, hogy a kir. kincstári bácsi jószágok új igazgatósági háza felépítése iránt f. évi majus 23án reggeli 10 órakor Zombor szab. kir. városában árlejtés az otthelyi kincstári épületben, hol a terv is megtekinthető; 's a mellynek egyes munkáira ugymint: a kőművesi . . . 1447 frt 48 kr. a kőmetszői . . . 501 " 36 " az ácsi . . . 331 " 57 " az asztalosi . . . 970 " 34 " alakatosi, bádogosi, és rézművesi 1683 " 29 " az üvegesi . . . 304 " 24 " a vas- és cserép kemenczékre 327 " 12 " és festői . . . 389 " 18 " Összesen 5956 frt 18 kr. pengő pénzben vannak kijelölve, felsőbb jóvá-hagyás fentartása mellett tartatni fog, és mellyre a megjeleni szándékozők 10 pet frt bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Zombor, martius 20án 1844

(*95) **Hirdetmény.** 1-3 Melly szerint a főmeltóság magy. kir. udv. Kincstár engedelmével az unghvári kir. uradalom részéről közhírré tétetik, hogy a nevezett uradalom erdeiben találtató fa-gombatapló-szedés haszonvétele f. évi junius 4én az unghvári uradalmi igazgatóság irodájában tartandó nyilvános árverés útján a többet igerőnek fog adatni, kinek tehát e haszonbérletre kedve leend, a fenirt napra és helyre elegendő bánatpénzzel, 's biztosítékkal, a majd meghatározandó egy évi mindjárt lefizetendő arendával felkészülve ezennel meghivatik — a feltételek addigis az érintett igazgatóságul meg-tudhatók. Budán, április 3án 1844.

(*96) **Hirdetmény.** 3-3 Főmlgu Eszterházy hg lovászmesteri hivatala részéről közhírré tétetik, hogy f. 1844. évi ápril 29én 11 órakor Bécsben a Rennweg nevezetű elővárosban lévő hg Schwarzenberg-féle palotában 33 ozorai-menesbéli lovak, majus 5án pedig Máriahilf elővárosban lévő hg Eszterházyféle palotában 16 db eredeti angol telivér az Eszterházy-menesből árverés útján a többet igerőeknek, az igerő ár azonnali le-tétele mellett, eladandók; a venni-szándékozők a fenkített helyekre és kütözött határnapokra illően meghivatnak. Spr en c z l János, urad. kormányának kiadója.

(*96) A kir. zágrábi főiskolanál urre-ségbe jött természettan, mezei gazdaság, és természetörténeti szökekre a kir. pesti magyar egyetemi bölcselkedési kar előtt tar-tandó esőd f. 1844. évi augusztus 15ő napjára tüzetik ki. 1-3

Geibel Károly könyvboltjában Pesten 's általa a haza minden könyvárosinál kapható: **A Selymeszet kézikönyve,** vagyis népszerű utmutatás a szederfák ültetése, ápolása, és selyemhernyók tenyésztése ügyében. Irta Kunoss Endre, a selymeszet tárgyában ns Fejérmegye által kinevezett küldöttségnek 's a fejérmegyei szederfatermesztő társulatnak választmányi tagja. 1843. Ára borítékban va-linlap. 20 kr., nyomtató papiron 16 kr. özüst. A szederfakelés és selymeszet idején-k közedtével, népnevelés és közipar előmoz-dítása tekintetéből is figyelmébe ajánljuk e munkács-kát a selymeszeti társulatok tagjainak, 's alattvalóik és illetőleg polgárok boldogságát szivükön vi-selő földesuraknak és hatóságoknak. 2-3

A gőzöskök indulnak Pestről, Pozsony és Bécs-felé naponként 7 órakor reggel. Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszékől esütőrtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszutját Pest felé folytatja. Zimony és Drenkova felé ápril 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor. A t. c. utazók ismételve kéretnek, hogy utje-gyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évbén minden elinduláskor érvényesek vègét a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyaizaikat is terítvény mellett a hiva-talban átadni. Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

	Tisztabuz	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
1844. apr. 23. pesti mérő	110-128	70-88	64-70	46-52	45-50	63-70
" mártz 15. pozs. mérő	70-73	55-57	46-46	30-30	31-31	44-44
" apr. 16. " " "	62-64	48-50	40-40	30-30	35-35	40-40
" mártz. 13. " " "	47-63	33-40	33-33	27-27	27-27	33-33
" mártz. 13. " " "	60-60	40-42	35-35	20-20	20-20	26-26
" mártz. 13. " " "	57-71	40-46	30-30	30-30	30-30	35-36
" mártz. 12. " " "	72-96	—	52-62	40-44	40-43	—
" mártz. 12. " " "	85-93	—	50-56	38-40	30-34	—
" mártz. 12. " " "	64-66	41-46	47-47	35-35	32-32	41-43
" mártz. 11. " " "	63-108	—	52-65	34-46	36-42	40-60
" mártz. 11. " " "	90-92	—	60-62	46-48	40-42	56-58
" mártz. 9. " " "	60-62	40-42	32-32	28-30	32-33	—
" mártz. 16. " " "	90-98	—	55-63	47-52	26-34	50-65
" mártz. 15. " " "	70-70	55-55	40-40	38-38	25-25	37-37

Pénzkelet. Bécs, apr 20án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	111
4 pcent. " " " " " "	100 1/2
3 pcent. " " " " " "	77 3/4
1834ki statuskölesön (500 frt)	747 1/2
1839ki " " (250 frt)	332 3/4
1839ki " " (50 frt)	—
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	—
" " " " 2 pcent.	—
Bankrészvénnyek darabja	1623
Eszterházy-sorsszám	108 1/4
Császári arany	52

Dunaviz-állás. Budán, 1844. apr. 23. reggel: 13 0'' 0 fölött.